Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII. CELOVEC, PETEK, 18. AVGUST 1978 ŠTEV. 33 (1879)

P L I B E R K :

Dvojezični otroški vrtci - del naših pravic

Krajevne organizacije občine Pliberk in obe osrednji organizaciji so vabile v petek 11. avgusta 1978 na „prireditev za naše otroke" v gostilno Schwarzl v Pliberku. Namen te prireditve je bil, opozoriti občino Pliberk in avstrijsko vlado, da je slovenščina na področju predšolske vzgoje izrinjena iz javnega življenja in da to nasprotuje določilom člena sedem avstrijske državne pogodbe, avstrijski ustavi, deklaraciji o človekovih pravicah, mednarodnemu paktu OZN o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, helsinškemu sporazumu in končno tudi splošnemu občinskemu redu (AGO). Na sporedu so bili: folklorni nastop naših otrok, govori zastopnikov krajevnih in osrednjih organizacij koroških Slovencev, diskusija in koncert ansambla „Drava" iz Borovelj.

Po nastopu otroške folklorne skupine iz Pliberka je povzel besedo

zastopnik Enotne liste (EL) občine Pliberk Mirko Kert, ki je govoril v imenu vseh krajevnih organizacij. Opozoril je občane na dejstvo, da so dandanes starši zaradi zaposlitve velikokrat prisiljeni dati otroke v javno varstvo. Občina Pliberk ima zato na razpolago dva otroška vrtca, oba pa sta oficialno nemška, čeprav je slovenska manjšina ravno v tej občini izredno močna. Poudaril je v svojem govoru tudi važnost dvojezične vzgoje ravno v predšolski dobi, ker se vtisne otrokov odnos do jezika najbolj v tej starosti in ima poleg tega dvojezičnost v predšolski in šolski dobi pozitiven vpliv na razvoj inteligenčnosti otroka. Enojezični — nemški otroški vrtci pa nenazadnje pomenijo tudi zapostavljanje slovenske manjšine.

V imenu obeh osrednjih organizacij je govoril tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser. Rekel je, da stopamo v obdobje načrtnega in aktivnega zavzemanja se za pravice naših najmlajših in s tem za enakopravnost slovenščine na področju predšolske vzgoje. Opozoril je navzoče, da je osnovna vsebina člena sedem popolna enakopravnost vseh državljanov, ta enakopravnost pa ravno na področju predšolske vzgoje nikakor ni uresničena, to se pravi, da avstrijska vlada svojih obveznosti do slovenske narodne skupnosti na Koroškem še ni izpolnila. Med drugim je še ugotovil, da slovenski občani sicer izpolnjujejo svoje obveznosti do občine, niso pa deležni istih pravic kot ostali občani. Na koncu svojega referata pa je v imenu obeh osrednjih organizacij in slovenske manjšine zahteval:

- izdelavo ustreznega vzgojno-izobraževalnega koncepta za otroške vrtce, ki bo slovenskemu jeziku dajal enakopraven položaj
- dvojezično šolanje ustreznega števila otroških vrtnaric
- uvedbo potujočega vrtca v poletnih mesecih — predvsem na podeželju
- da občina finančno podpira privatne iniciative pliberških organizacij na področju predšolske vzgoje, kajti znano je, da je SPD zelo aktivno na tem področju.
- da je vzgojnoizobraževalni program tako osnovan, da vzgaja otroke k razumevanju in k obojestranskemu spoštovanju.

Referatoma je sledila živahna diskusija, katero je vodil Franci Zwitter mlajši. Diskusijski prispevki so jasno prikazali, da občani polagajo važnost na zadovoljivo rešitev predšolske vzgoje na dvojezičnem področju. Dvojezični vrtci naj bi bili podlaga za več tolerance tudi na področju dvojezičnega šolstva. Diskutanti so bili vsi prepričani, da je treba kar najhitreje rešiti ta problem. Bili so večinoma mnenja, da bi se bilo treba obrniti tudi na avstrijsko zvezno vlado, ki je po državni pogodbi obvezana, da izpolni člen sedem, dvojezični otroški vrtci pa so del tega člena. V tej zvezi je eden od diskutantov predlagal, da je treba zahtevati, da zvezna vlada instalira zakon, ki bi predvideval dvojezične otroške vrtce povsod, kjer so od nekdaj že dvojezične šole.

Drugo težišče diskusije je bila potreba samopomoči. Ker bi bilo

(Nadaljevanje na 8. strani)

Predstavnika jugoslovanskega konzulata na sedežu ZSO

V četrtek, dne 10. avgusta 1978 se je na sedežu Zveze slovenskih organizacij poslovil od nas predstavnik jugoslovanskega konzulata vicekonzul Milan Miškov, obenem pa nas je seznanil z novim konzulom Zarolom Šadorjem. Te majhne slovesnosti so se udeležili predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, tajnik ZSO dipl. ing. Feliks Wieser, slovenski znanstveni inštitut je zastopal dr. Avguštin Malle, navzoči pa so še bili članica upravnega odbora ZSO in predsednica zveze slovenskih žena Milena Gröblacher, zastopnica Slovenske prosvetne zveze Danica Kežar ter zastopnika RTV Ljubljana in Slovenskega vestnika.

Dr. Franci Zwitter se je vicekonzulu Milanu Miškovu zahvalil za njegovo delo, saj se je le-ta vedno zanimal za problematiko slovenske

manjšine na Koroškem in obiskoval naše prireditve. Poudaril pa je tudi njegove zasluge pri ustanovitvi društva jugoslovanskih zdomcev „Triglav" in za seznanitev jugoslovanskih delavcev v Avstriji z našimi manjšinskimi problemi.

Vicekonzul Milan Miškov se je v svojem poslovilnem govoru zahvalil za dobro sodelovanje z Zvezo slovenskih organizacij, ter poudaril, da je vedno imel dobre stike zlasti še s Slovensko prosvetno zvezo, z Zvezo koroških partizanov in s Slovenskim vestnikom. Tovariš Miškov je bil zvest obiskovalec naših prireditev in manifestacij.

Novi konzul, tovariš Zarol Šandor, ki je pripadnik madžarske manjšine v Jugoslaviji in ki obvlada tudi slovenščino, pa je izrazil upanje za dobro sodelovanje. Dejal je, da se veseli, da bo imel stike s slovensko manjšino tudi v Avstriji, kot pripadnik madžarske manjšine pa bo skušal predvsem razumeti tudi naše probleme in nam po možnosti tudi pomagati.

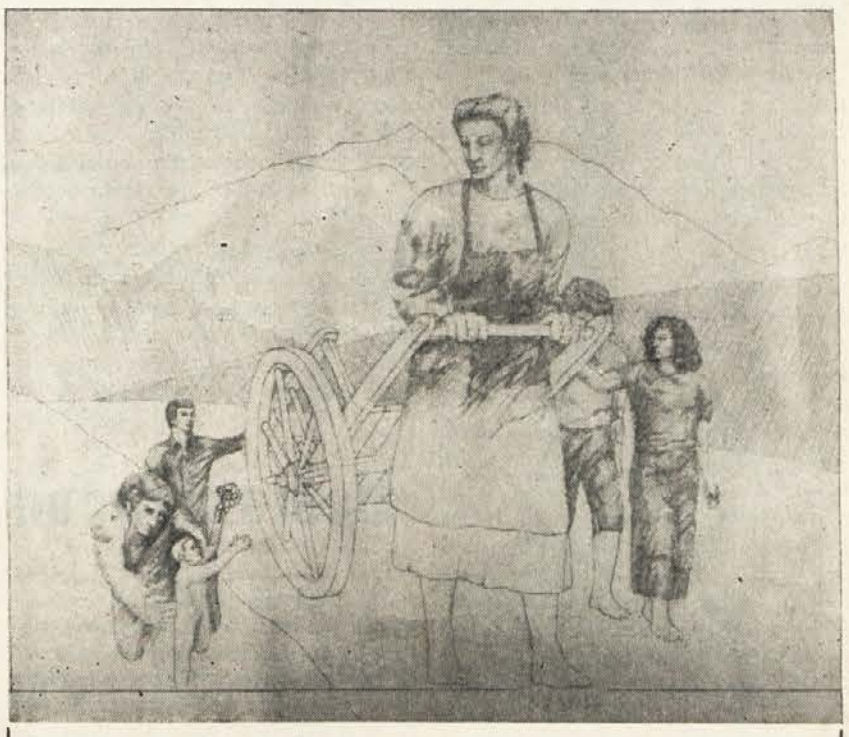

SAMORASTNIKI

- **v soboto 26. avgusta 1978 ob 19.30 uri in**
- **v nedeljo 27. avgusta 1978 ob 19.30 uri na prostem (v bližini Vazarja) v Spodnjih Vinarah pri Št. Primožu v Podjuni.**

V primeru slabega vremena bo predstava teden dni pozneje (soboto 2. septembra) ob istem času in na istem prostoru.

Odbor

Ni dvojezičnosti

To nedeljo bo na Radišah praznik: prostovoljna požarna bramba vabi na blagoslovitev orožarnice in novega vozila. To je vsekakor vzrok za praznovanje, saj je požarna obramba društvo, ki simbolizira solidarnost in skupnost vseh občanov, ki si ob priliki nesreč med seboj pomagajo, ne oziraje se na medsebojne osebne prepire in tudi neglede na jezikovno in narodno pripadnost tega, ki je prizadet od požara ali morebitnih drugih elementarnih nezgod.

Tem bolj začudi, da se ob priliki praznovanja in slovesne blagoslovitve tako koristne ustanove, kot je požarna bramba, ta medsebojna solidarnost in zavest skupnosti zgubi; kajti na radiško slovesnost 20. avgusta vabijo samo enojezični, seveda nemški plakati in tudi potek slovesnosti bo v tej dvojezični občini samo nemški. Čeprav so se slovenski prosvetaši na Radišah ter tudi slovenski socialistični mandatarji in funkcionarji Radiške občine potrudili, da bi dosegli sporazum glede navedene slovesnosti in bili pripravljeni, da bi le-to s slovensko pesmijo in besedo sooblikovali, ni prišlo do sporazuma. Na sestanku 14. avgusta s prireditelji nedeljskega praznovanja, so ta razgovor razočarano zapustili.

„V dvournem pogovoru 14. avgusta ni uspelo, da bi prišli do kakršnekoli rešitve. Torej bo potekalo slavje enojezično na prostoru, ki je celo v novem zakonu o narodnih skupnostih označen kot dvojezičen", je med drugim Tomaž Ogris pisal deželnemu glavarju Leopoldu Wagnerju, katerega v pismu opozarja, da bo tej slovesnosti prav zaradi te enojezičnosti manjkalo znatno število funkcionarjev socialistične stranke in tudi velik del tamkajšnjega prebivalstva z Radiš. „Požarno brambo smatram kot obče koristno ustanovo, ki naj bi bila tu za vse. In ravno to bi moralo priti do izraza pri taki slovesnosti kot bo v nedeljo", nadaljuje Tomi Ogris v svojem pismu deželnemu glavarju. „Slovesnosti, ki ne upošteva temeljev in pripravljenosti razumevanja, se ne moremo udeležiti z navdušenjem in slovesnost brez veselja ni slovesnost" — tako je zaključil Tomaž Ogris svoje pismo deželnemu glavarju v katerem ga opozarja, da se velik del Radiške občine ne bo udeležil nedeljske slovesnosti.

Očitno sta deželna politika ter zakon o narodnostnih skupnostih tudi pri tem vprašanju prispevala svoje, da dvojezičnosti na dvojezičnem ozemlju ne sme biti.

Kajti po njihovem mnenju naj bo Koroška nedeljena, skupna in predvsem nemška!

Rasizem je zlo

Pred dnevi se je v Ženevi začela svetovna konferenca za boj proti rasizmu in rasni diskriminaciji. Na tej konferenci sodelujejo delegacije iz več sto dežel. Na konferenci pa ni zastopnikov ZDA in Izraela.

Predsednik SFRJ Tito je poslal svetovni konferenci poslanico, v kateri med drugim piše, da si Jugoslavija skupaj z drugimi neuvrščenimi deželami prizadeva za čim hitrejše uresničevanje ciljev, ki jih je razglasila organizacija Združenih narodov o odpravi vseh oblik rasizma in aparteida. Predsednik Tito je v poslanici izrazil prepričanje, da bo svetovna konferenca posvetila pozornost tudi zaščiti in krepitvi pravic narodnostnih manjšin.

Konferenco je začel generalni sekretar OZN Kurt Waldheim, ki je v svojem uvodnem govoru dejal, da je „rasna diskriminacija zlo, ki ga moramo premagati v lastnih vrstah kakor tudi v družbi."

Dvojna morala nemških oblasti

Val ogorčenja je zajel jugoslovansko ljudstvo, ko je izvedelo za odločitev nemškega višjega deželnega sodišča v Frankfurtu, ki je pred kratkim izpustilo dva ustaška terorista „pomanjkanje" dokazov. To pa je samo dokaz več, da se v Zvezni republiki Nemčiji lahko zbirajo protijugoslovanski elementi, ki tam načrtujejo teroristične napade na SFR Jugoslavijo ali na jugoslovanska zastopstva v inozemstvu.

Uradna Nemčija si je s to odločbo frankfurtskega sodišča nedvomno izstavila slabo spričevalo glede resnega boja proti vsaki vrsti terorizma. Če so njeni zastopniki ali nemška država prizadeti od terorističnih aktov posameznih skupin, potem nemške oblasti nimajo nobenih pridržkov pri zasledovanju takih dejanj; včasih se poslužujejo zelo „učinkovitih" metod boja proti takoimenovanemu „levičarskemu ekstremizmu", takih metod, ki ne stojijo v nobenem razmerju do pregreškov „teroristov": to gre od ilegaliziranja raznih demokratičnih organizacij do preganjanja umetnikov in intelektualcev tja do hude kršitve suverenosti raznih držav.

Vendar je nemško pravosodje — ki sicer hitro izsledi „leve teroriste" in take, o katerih misli, da z njimi „simpatizirajo" — slepo na tem očesu, s katerim bi moralo odkriti, izslediti in kaznovati desni terorizem; kajti terorizem, naj si pride od katerikole strani, je vreden obsojenja in ga je treba skupno premagati. To je tudi zapisano in poudarjeno v sklepih Združenih narodov in Helsinške konference, katerih se sicer drži SFR Jugoslavija, ne pa ZRN. Ko so jugoslovanske oblasti pred nekaj meseci v svoji državi izsledile nemške teroriste, niso oklevale in jih takoj aretirale.

Nemška sodišča pa izpustijo ustaške zločince, čeprav jim je dobro znano, da si hočejo le-ti izbrati Nemčijo kot postojanko za svoje teroristične napade na SFR Jugoslavijo. Beograjski dnevnik „Politika" je tako zadržanje nemških oblasti imenoval „oviro boja proti terorizmu" in nadaljeval, da je tako ravnanje v izrecnem nasprotju z zatrjevanjem bonske vlade, da ne bo več trpela „nadalnjih protijugoslovanskih aktivnosti na nemških tleh".

Življenska raven v Jugoslaviji se vedno bolj dviga

Izboljšanje človekovih življenskih razmer je bila po drugi svetovni vojni glavna skrb socialistične Jugoslavije. Da se je pa ta cilj tudi lahko uresničil, so bila potrebna sredstva, ki jih je zagotovil pospešeni razvoj najrazličnejših gospodarskih panog. Potrebni pa so za ta razvoj bili sposobni strokovni kadri in zdrava delovna sila, zato je bil važen tudi razvoj na področjih šolstva, splošne izobrazbe, zdravstva itd.

Po drugi svetovni vojni se je gospodarstvo v Jugoslaviji hitro razvijalo, dvignila se je s tem občutno tudi splošna življenjska raven. Če primerjamo industrijsko proizvodnjo tik pred vojno s proizvodnjo lanskega leta, lahko opazimo, da se je le-ta 14-krat povečala. Povečala pa se je v tem obdobju tudi poljedelska proizvodnja, bila je lansko leto dvakrat in pol večja kot tik pred vojno. Povišala se je v tem času zaposlenost, povečali so se osebni dohodki, s tem pa tudi kupna moč delovnega človeka.

V zadnjih letih se je zgradilo vedno več stanovanj. Čeprav je število stanovanj naraslo od leta 1951 do leta 1976 od 3 milijonov 490 tisoč na približno 5 milijonov 800 tisoč stanovanj, potreba po novih stanovanjih pa še vsebolj narašča. Izboljšala se je v povojnem času tudi opremljenost stanovanj. Življenske razmere so občutno boljše tudi na podeželju, kljub temu pa se je zmanjšalo število podeželskega prebivalstva skoraj na polovico. Vzroke temu pojavu najdemo predvsem v hitrem razvoju industrije, ki je najbolj koncentrirana v mestih, v povečanju splošne izobrazbe in drugih podobnih pojavih.

Jugoslavija se je v teku zadnjih let vsebolj trudila, da je povečala splošno izobrazbo prebivalstva. Potrebna je bila gradnja novih šol, povečalo pa se je v zadnjih letih predvsem število višjih in visokih šol. Omeniti je pri tem treba še, da je v šolstvu posebna pozornost posvečena tudi pouku pripadnikov narodnosti v njihovi materinščini. V Jugoslaviji živi devet narodnosti in narodnih manjšin, te pa imajo skupaj 1500 osnovnih šol in 300 srednjih šol, pouk posluša približno 450 tisoč šolarjev in dijakov raznih narodnosti v svoji materinščini.

V zvezi s šolstvom je treba še poudariti izobraževalno vlogo, ki jo imajo takoimenovane ljudske ali delavske univerze. Samo v šolskem letu 1976 do 1977 je bilo v takih univerzah več kot 16 tisoč seminarjev in raznih tečajev, ki jih je obiskovalo več kot 700 tisoč ljudi.

Jugoslavija pa se je razvijala v povojnem času tudi na kulturnem in umetniškem področju. Tukaj je treba še posebej omeniti, da ima kultura in umetnost vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti enake možnosti razvoja. To enakopravnost dokazuje predvsem povečanje tiskanja knjig v jezikih narodnosti.

Občutno so se izboljšale tudi zdravstvene razmere prebivalstva Jugoslavije. Po vojni je bilo moderniziranih mnogo starih in zgrajenih precej novih bolnišnic, opremljene pa so te bolnišnice kar najbolj sodobno. Število zdravnikov se je zelo povišalo, zdravstveno zaščito pa uživajo danes skoraj vsi prebivalci Jugoslavije.

Vsi navedeni faktorji so pripomogli k dejstvu, da se je občutno podaljšala povprečna življenska doba Jugoslovanov, ki je leta 1948 znašala povprečno za ženske 50 let, za moške 49 let, danes pa znaša za ženske 70 let, za moške pa 66 let.

Modernizirano letališče Brnik

Dne 1. julija 1978 so Jugoslovani začeli preurejati ljubljansko letališče Brnik. Modernizacija poteka zelo uspešno, saj so graditelji že pretekli teden končali vsa asfaltiranja površin in to celo deset dni pred rokom, čeprav je deževno vreme precej oviralo delo. Pri tej rekonstrukciji in modernizaciji letališča Brnik se bo povečala predvsem vzletno- pristajalna steza, ki bo po obnovi dolga 3300 metrov in široka 60 metrov. Instalirale pa se bodo tudi najnovejše svetlobno navigacijske in meteorološke naprave, tako da bo možno vzletanje in pristajanje celo v okoliščinah meteorološkega minimuma. Povečala se bo tako varnost vzletanja in pristajanja. Načrtovano pa je tudi povečanje letališčne zgradbe.

Priprave za preureditev ljubljanskega letališča Brnik so bile temeljite, trajale so cela tri leta, zato je tudi gradnja zelo uspešna. V času modernizacije letališča Brnik je prevzelo vse obveznosti le-tega mariborsko letališče.

Z novo ureditvijo letališča se bo povečala tudi njegova kapaciteta, to se pravi, da Ljubljančani lahko računajo s precej večjim blagovnim in potniškim prometom (računajo s prevozom petih milijonov potnikov na leto).

Ko bo konec avgusta gradnja letališča dokončana, bo Brnik najsodobnejše letališče v Jugoslaviji. Delavci računajo, da bodo dela končana te dni. Tedaj bodo namreč prvič spustili v napeljavo električni tok in preizkusili novo opremo. Naročeno je tudi že posebno letalo, tako imenovani „leteči laboratorij", s katerim bodo deset dni vzletavali in pristajali ter tako prilagodili navigacijsko, svetlobno in meteorološko opremo na nove pogoje. Do 1. septembra pa bo letališče pripravljeno že na redni medcelinski letalski promet.

Kot že omenjeno, bodo delavci obnovili in razširili tudi letališko zgradbo, ki je bila doslej premajhna. Vgradili bodo sodoben kontejnerski način sprejemanja prtljage in boljše čistilne naprave.

ADE na celovškem sejmu

Ob priliki letošnjega celovškega lesnega sejma so na razstavišču zastopana z lepo opremljenim paviljonom, kakor vsako leto, tudi Avstrijske dravske elektrarne (Österreichische Draukraftwerke). V tem pavilonu ima vsak obiskovalec možnost, da si na razstavljenih fotografijah in ob skioptičnem predavanju ogleda letos končano elektrarno na Malti, ki je hkrati tudi ena največjih elektrarn v Avstriji sploh.

Glavni poudarek letošnje razstave ADE pa ni samo ta elektrarna, marveč novi ogromni načrt gradnje, skupine elektrarn ob zgornji Dravi. Ta projekt predvideva energetskogogospodarsko izkoriščanje na 50 km dolžine reke Drave od kraja Möllbrücken do jezu rožeške elektrarne. Izdelani načrt za ta projekt predvideva dva vodna padca v višini 18 m ter tri nadaljne z višino 9.70 m. Načrtovalci obljubljajo, da ne bo treba zaradi tega projekta izvesti prenamembe za več kot 400 ha zemljišč. Od teh pa je 57% kmetijsko uporabne površine, 39% gozdne površine, vse ostalo pa je v bistvu neproduktivna zemlja. ADE se zlasti prizadevajo, da ne bi prizadejali že obstoječih stanovanjskih naselbin ali prometnih zvez. Tako bo treba odkupiti samo eno gospodarsko poslopje in dvigniti le štiri mostove, kar predstavlja nedvomno le minimalno obremenitev obstoječe infrastrukture na tem področju Koroške.

Projektirani načrt je posebno pomemben ne le za Koroško, ampak za vso avstrijsko gospodarstvo, saj pomeni pridobitev ogromne količine energije. Ob vodnem padcu, ki znaša skupno 65.10 m in vodnem pretoku 300 m³/sek. bo skupna zmogljivost združenih elektrarn ob zgornji Dravi znašala 170.000 kilovatov, letno pa bodo producirale 662 milijonov kilovatnih ur. To se da primerjati z zmogljivostjo 3500 srednjemočnih avtomobilov, kar ustreza približno 50 km dolgi avtomobilski koloni.

Za izgradnjo skupine elektrarn ob zgornji Dravi bodo ADE potrebovale približno deset let. V tem obdobju pa je zagotovljenih nad štiristo delovnih mest. Z izgradnjo bodo seveda preskrbljena posebno koroška podjetja, tako da bo s tem projektom vsaj začasno omiljen problem brezposelnosti na Koroškem.

Šest jugoslovanskih bank med največjimi na svetu

Lodonska revija „The Banker" vsako leto objavlja seznam 300 največjih svetovnih bank. Med temi bankami je letos kar šest jugoslovanskih. Združena Beograjska banka je na 93. na seznamu, Ljubljanska banka 131., Gospodarska banka iz Sarajeva 153., Jugobanka iz Beograda 175., Skopska banka iz Skopja, ki lani ni bila med prvimi 300, je letos na 234. mestu, Zagrebška banka pa na 237. mestu seznama.

Lodonska revija, ki razporeja banke že devet let, ugotavlja, da je letos prišlo v svetovnem bančništvu do večjih sprememb. Vodilno mesto glede na aktive, akreditive in druge izvenbilančne podatke imajo tri ameriške banke, med desetimi največjimi pa so še štiri francoske, dve nemški in ena brazilska banka.

Presenetljivo je, da letos med desetimi največjimi bankami ni niti ene britanske, japonske in italijanske banke, ki so v prejšnjih letih bile vodilne. Vzroki te spremembe v razporeditvi posameznih bank so predvsem ti, da so bili njihovi poslovni rezultati bolj pičli, to pa predvsem zaradi razlik pri ekonomski rasti ter zaradi inflacije in spreminjanja deviznih tečajev.

1980 začetek gradnje karavanškega predora

V sredo 9. avgusta je jugoslovansko-avstrijska komisija strokovnjakov za izgradnjo karavanškega predora zaključila svojo zadnjo sejo. Odslej naprej se bo z omenjenim načrtom ukvarjala nova mešana avstrijsko-jugoslovanska komisija, kot to predvideva pogodba, ki je bila sklenjena med obema državama in ki se bo še letos oktobra ali novembra konstituirala in prvič sestala.

S tem je bil zaključen prvi del projekta karavanškega predora med Avstrijo in SFR Jugoslavijo, ki bo za obe državi in za evropsko gospodarstvo nasploh ogromnega pomena, saj bo ta predor združil prometno zvezo iz skandinavskih držav in držav članic Evropske Skupnosti preko Avstrije in Jugoslavije tja do Grčije, Turčije in dežel Bližnjega Vzhoda. Realizacija tega načrta dokazuje nujnost meddržavnega sodelovanja na vseh področjih gospodarstva in trgovine.

Po zaključni seji mešane komisije strokovnjakov je deželni referent za izgradnjo cest, deželni svetnik Stefan Knafl, podal poročilo o nadaljnem programu realizacije omenjenega načrta. Tako bodo še septembra in oktobra objavili detajlne načrte, sredi 1979 pa bo dokončno zaključeno nadrobno načrtovanje, tako da bo že konec leta 1979 lahko prišlo do javnega razpisa izgradnje. Gradnjo karavanškega predora bodo razpisali po vsej Avstriji in vsej Jugoslaviji, skrbeli pa bodo za to, da bo izgradnja enakopravno razdeljena na jugoslovanska in avstrijska podjetja. Hkrati je komisija določila, da naj že sedaj začnejo z načrtovanjem carinskih poslopij na tej in oni strani predora.

Strokovnjaki so zračuntli, da bo trajala zgradnja predora približno štiri do pet let, tako da bodo že leta 1985 lahko prvi avtomobili in tovornjaki pa tudi turisti izrabljali novo in zboljšano možnost potovanja od severa na jug.

Po širnem svetu

RIM. Znani informativno politični italijanski tednik Panorama piše v zadnji številki, da je bil Aldo Moro žrtev zarote, ki so jo skovali in vodili v ameriških vojaških in obveščevalnih krogih z vednostjo uradnih krogov v Washingtonu ali pa tudi ne. Panorama to tudi dokumentira in navaja, da se k temu mnenju vse bolj nagibajo tudi v vrhu krščansko demokratske stranke, katere buditelj je bil Moro. Precej razširjeno je mnenje, da je bila Morova smrt „kazen" za neubogljivost krščansko demokrtske stranke, ki je preveč sodelovala s KPI. Tudi izjave, na primer bivšega podsekretarja v notranjem ministrstvu Samberlettija, ki je s prstom pokazal na CIA in škofa Micuzzija, podkrepljujejo to stališče.

PEKING. V provinci Šatung v vzhodni Kitajski so kitajski arheologi odkrili ostanke mesta Čufuja, starega preko 3000 let. Mesto je bilo prestolnica države Lu od enajstega do drugega stoletja pred našim štetjem in je živelo skoraj tisoč let. Ležalo je med rekama Ču in Ji in se razprostiralo na površini 20 kvadratnih kilometrov.

Arheologi iz province Šantung so začeli izkopavanja lani. Ugotovili so, da je imelo mesto 11 vhodov in 8 glavnih ulic. Obdano je bilo z zidom, debelim štiri do pet metrov, katerega ostanki še vedno obstajajo. Na najdbišču so odkrili tudi palače in delavnice za izdelavo keramike. Našli pa so tudi veliko predmetov iz brona in železa.

HANOI. Pred dnevi so se v Hanoju začeli kitajsko-vietnamski pogovori o usodi kitajskih državljanov, ki živijo v Vietnamu. Šef vietnamske delegacije Hoang Bich Sonh je izjavil — tako poroča France Press — da v SR Vietnam pripisujejo tem pogovorom velik pomen, ker je njegova delegacija resno pripravljena pretehtati vse „konstruktivne kitajske predloge". Namestnik zunanjega ministra pa je, kot poroča Hsinhua, izrazil obžalovanje, ker se Kitajska in Vietnam razhajata, kljub temu pa je izrazil upanje, da bo prišlo do obojestranskih zadovoljivih rezultatov.

Kot poroča Hsinhua so pogovori trajali približno dve uri in se bodo nadaljevali.

WASHINGTON. Svetovna banka je odobrila SR Vietnamu 60 milijonov dolarjev kredita. Ta denar bo Vietnam porabil za ureditev namakalnega sistema, ki ga nujno potrebuje, da bi povečal pridelek riža. Vietnam bo dobil nadaljnjih 30 milijonov dolarjev kredita od Nizozemske, kuvajtskega sklada za gospodarski razvoj arabskih držav in posebnega sklada organizacije držav, izvoznic nafte (OPEC). Mednarodni monetarni sklad pa je odobril SR Vietnamu 30 milijonov dolarjev kredita.

NAGASAKI. Tako kot pred nedavnim v Hirošimi so se tudi v Nagasakiju spomnili 33. obletnice atomske eksplozije in številnih žrtev „druge atomske gobe". Spominske slovesnosti v mestnem parku, ki je posvečen žrtvam eksplozije, se je udeležilo več kot 10.000 ljudi.

NDŽAMENA. Francoske vojaške oblasti v Čadu so sporočile, da je bilo v centralnem Čadu sestreljeno francosko vojaško letalo tipa „Jaguar". Letalo je bilo na izvidniškem poletu, pripadalo pa je francoskim silam, ki pomagajo čadski vladi v boju proti narodni fronti za osvoboditev Čada.

TRST. V tržaškem arzenalu sv. Marka so zgradili nenavadno ladjo „Castoro 6", s pomočjo katere bodo polagali na morsko dno cevi. Ladjo bodo uporabili tudi za polaganje plinovoda med Alžirijo in Italijo. V dolžino meri 150 metrov, v širino 70, v višino 30 metrov. Za gradnjo so potrebovali 3 leta.

CHICAGO. Pred mesecem dni so nacisti v parku Parquette priredili zborovanje. Policija je tedaj preprečila protidemonstracijo ameriških judov. Ti so zdaj tožili glavne predstavnike policije in zahtevali odškodnino 225.000 dolarjev, ker jih je policija tedaj razgnala ter ravnala protizakonito. Policija je prekršila ustavna določila, ki dajejo pravico državljanom, da svobodno branijo svoja načela. Židje so samo imeli namen na zborovanju protestirati proti neonacistom.

Samorastniki so živi in aktualni še danes

V okviru 70-letnice jubileja Slovenske prosvetne zveze in v počastitev 85-letnice Prežihovega Voranca bo SPZ v soboto 26. avgusta uprizorila v Podjuni Mikelnovo dramatizacijo Prežihove novele „Samorastniki". Ta novela šteje danes k najboljšim stvaritvam slovenske literature in je po številnih prevodih v druge jezike tudi znana širši svetovni publiki.

Kot je trpljenje naše Miklove Zale že pred stoletji bil opis tragike in zatiranja koroških Slovencev in je zato Miklova Zala postala simbol trpljenja koroških Slovencev, tako so „Samorastniki" od svojega nastanka naprej postali simbol nenehne in upravičene borbe koroških Slovencev za svoje narodnostne, posebno pa še za svoje socialne pravice.

V svojem delu opisuje Prežih v razumljivem in realističnem slogu vse socialne krivice tistega časa, brutalnosti in krutost še v fevdalističnem mišljenju zajetih veleposestnikov, trpljenje in zatiranje kmečkega prebivalstva in končno njihovo moč in zmogljivost, da bodo premagali kapitalistični sistem in si zgradili novo družbo brez izkoriščanja in suženjstva pretežne večine prebivalstva. „Samorastniki" so umetniški opis propadajočega sveta — zato pa so aktualni in živi še danes, ko je še vedno treba združenja „samorastnikov", da si priborijo nov pravičnejši svet.

V tej kratki noveli je Prežihu uspelo zajeti in drobno analizirati značaje popolnoma različnih ljudi, ki prihajajo iz absolutno in objektivno si nasprotujočih socialnih taborov. Troje oseb in značajev stoji v ospredju tega dela: stari Karničnik, njegov sin Ožbej in Meta: vsaka oseba ima svojo zgodovino, prihodnost pa ima samo Meta in njeni otroci — samorastniki.

Stari Karničnik, veleposestnik, rojen še v času fevdalizma, ki se še ima za popolnega gospodarja ne samo svoje živine, marveč tudi svojih podložnikov, katerega čas pa je že minil. Sicer si še lasti pravico pravosodja nad podložniki, ko kaznuje Meto; ki se vede kot patriarh, ko odloča o sreči in nesreči svojih otrok: še je gospodarsko močan, vendar star in brez ideološkega ozadja. Njegova smrt pomeni hkrati propad starega sveta in dokončno zrušitev fevdalnega posestva.

Njegov potomec Ožbej pa ni sposoben nadaljevati izročenega dela. Vzgojen v fevdalno-patriarhaličnem duhu, videč zgodovinski propad tega sistema, ni zmožen, da bi se prilagodil novim razmeram. Ujet v svoji razredni pripadnosti ni v stanju, da bi se dokončno ločil tako politično (kot tudi človeško) od svojega očeta in Karnic. To pa bi bila edina možnost, da bi si zasigural vsaj osebno srečo z Meto. Ožbej je lutka v času prerojenja sveta, s svojim alkoholizmom pa predstavlja dekandenco propadajočega razreda.

Meta in njeni otroci pa so moč in sila novega sveta: samorastniki, ki si bodo skupno priborili vso lepoto in bogastvo sveta, ki ga obdelujejo. Edino njihova je bodočnost, kajti oni so „dih in stok stoterih in tisočerih Hudabivnikov, molitev in kletev, prisega in bojna napoved", oni so pripadniki „zavrženega, prekletega rodu", ki ravnokar začne spoznavati samega sebe in svojo moč, ki se pripravlja na zadnji, sveti boj.

Pred tem bojem pa stoji še danes avstrijski delavski razred in ravno zato je tudi uprizoritev „Samorastnikov" živo aktualna in bo obisk te uprizoritve gotovo doživetje, ki bo pripomogło k spoznanju potrebne zavesti v boju za vse naše politične, socialne in narodne pravice!

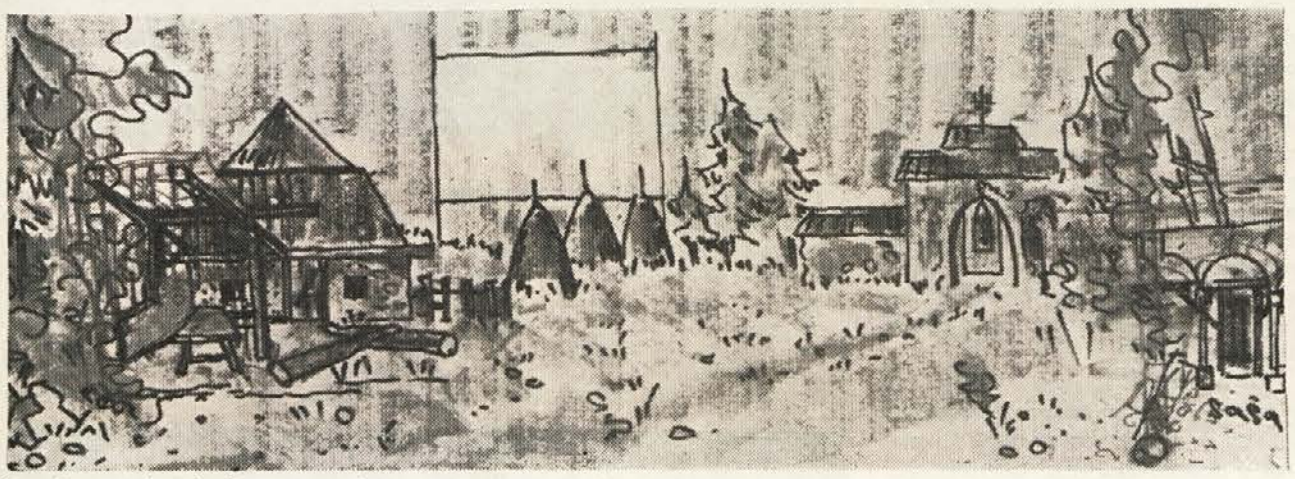

Scenski osnutek uprizoritvenega prostora

Samorastniška razmišljanja

Prežihovi Samorastniki so bili do danes izobčeni iz našega amaterskogledališkega repertoarja eno najkvalitetnejših literarnih del, ki orišejo našega malega človeka, prav posebno pa lik slovenske matere, ki malokje v slovenski in celo svetovni literaturi tako zaživi kot hudabivška Meta v Samorastnikih. Lik Mete in njene presunljive usode, njena neizmerna nesebična ljubezen do svojih samorastniško vzraščajočih pankrtov; zvesta ljubeča žena nezakonskemu, popivajočemu pohabljenemu možu Ožbeju; nravnostna, poosebljena požrtvovalna mati, ki živi samo za svoje pankrte, prenašajoč najpodlejša poniževanja s strani posvetne in cerkvene gosposke in še s strani veleposestniških izžemalcev. Vso to moč črpa iz ljubezni, ljubezen, ki je ne izruva ne denar, ne krvava rihta . . .

Z isto ljubeznijo smo se namenili to trnjevo pot hudabivške Mete ponazoriti z gledališko predstavo. Za osnovo smo vzeli dramatizacijo Miloša Mikelna, ki je Prežihovo novelo dramatsko razdelil na petnajst odrskih slik. Režijska posebnost te predstave bo verjetno kombinacija filmskih vložkov med posamezne slikovne prizore. Sicer „sovražim" mešanje gledališča, kot najstarejšo nravno zvrst človekovega umetniškega izpovedovanja, gledališke igre, s celuloidnim trakom današnje sodobne tehnike — s filmom. Za tako kombinacijo sem se odločil zaradi večje izpovedne moči, ne da bi je dramatizacija sama ne vsebovala v zadostni meri, to gotovo ne. Povod je pač bil v tem, ker so nekatere slike oz. prizori zelo kratki. Gledalec pa potrebuje določen čas, da spozna spremembo okolja, da prepozna pravo funkcijo nastopajoče osebe. Gledalec se mora v hipu identificirati z okoljem in nastopajočo osebo. Mikelnova dramatizacija pa vzlic kratkosti prizorov marsikdaj zvodeni še preden jo gledalec dojame. Zato skušamo z neke vrste medfilmom ustvariti v gledalcu tisto vzdušje, ki ga takoj vživi v mizanscenski prostor. Poleg tega pa naj bi filmski vložki pomagali pri dramaturški razlagi scene, ki je sicer samo odrsko stilizirano nakazana. Zvočni efekti kombinirani s scensko glasbo pa naj bi zaokrožili gledalcu dokončno sliko o predstavi in ga ponesli v svet Samorastnikov, naš svet včeraj, danes in . . . ! Pridite in si jih oglejte — nas, vas samorastnike.

Gotika na Štajerskem

V Avstriji se v zadnjem času opaža posebna zanimivost, da se v posameznih samostanih prirejajo velike zgodovinske ali umetnostno zgodovinske razstave. Spomnim naj samo na primere Lilienfelda (o Babenberžanih), Herzogenburga (o umetnosti vzhodne Cerkve) in Kremsmünstra. V letošnjem poletju pa je tako razstavo organizirala tudi sosednja dežela Štajerska v benediktinskem samostanu v St. Lambrechtu. Odprta je bila 28. maja in bo trajala do 8. oktobra. Zanjo vlada velik interes, saj si jo je že do avgusta ogledalo 80.000 obiskovalcev. Preko 300 razstavljenih del so posodili avstrijski lastniki, deloma izvirajo tudi iz sosednjih nahajališč v Nemčiji, Madžarski in Jugoslaviji. Ob tej priliki je izšel tudi razstavni katalog, ki obsega preko 450 strani.

Gotska umetnost na Štajerskem je prikazana zelo kompleksno. Zajeti so arhitektura, zidno slikarstvo, tabelno slikarstvo, barvna okna, iluminirani rokopisi, plastika, rezbarstvo in primeri umetne obrti. Pri stavbarstvu so prikazani tudi nekateri spomeniki iz današnje Slovenije — Špitalič, Žiča, Ptujska gora in Ptuj.

Kot strokovni sodelavec je sodeloval priznani slovenski umetnostni zgodovinar dr. Emilijan Cevc z razpravo o kiparju Hansu iz Judenburga. Z njim se dr. Cevc že dolgo ukvarja in dvoje njemu pripisanih del hranita tudi slovenski galeriji v Ljubljani in Mariboru.

Tako organizirana razstava nudi vsakemu obiskovalcu, četudi nestrokovnjaku, dragocen prerez in vpogled v ustvarjanje neke umetnostne dobe. Kar sama od sebe se pojavlja želja, da bi do česa podobnega prišlo tudi na Koroškem. (Na sliki — Hans iz Judenburga, Sv. Ožbolt z Jezerskega, okoli 1425, Narodna galerija Ljubljana).

Janez Zwitter-Tehovnik

Jugoslavija spet zastopana na beneškem likovnem bienalu 1978

Vsako leto pripravi v Jugoslaviji druga republika svoj izbor za likovni bienale v Benetkah. Letos je prevzela to komisijsko nalogo SR Makedonija, to pa nikakor ne pomeni, da bodo na bienalu nastopali samo makedonski umetniki. Nasprotno, zastopani so umetniki iz vseh republik.

Slovenijo predstavlja skupina iz Šempasa (družina Pogačnik, Andrej Klančar in Bojan Brecelj iz Ljubljane), Hrvatsko zastopa Ivo Friščič, Srbijo Dragan Mojović, Črno goro Predrag Neškovič, iz Makedonije razstavljata Peter Hadži Boškov in Duštn Perčinkov, AP Kosovo pa zastopa Tomo Šijak.

Prispevek jugoslovanskih umetnikov je vsekakor zanimiv, tako se na primer predstavniki Slovenije vključujejo organsko v razstavo. Skupina ustvarja predmete, le te pa vsklajuje v svoje resnično življenje. Opozorili hoče okolico, da je narava že zastrupljena, s svojim naravnim načinom življenja skupina protestira proti naši visoki civilizaciji. Razstavlja pa ta skupina risbe s svinčnikom in fotografije, ki predstavljajo predvsem naravo.

Ostali jugoslovanski razstavljalci so vsak zase individualna umetniška osebnost. Friščič tako prikazuje v barvah onesnaženje okolja, tudi D. Mojović predstavlja v svojih delih deformacijo narave itd.

Čeprav jugoslovanski prispevek na letošnjem bienalu ne šokira, je vendar izviren, opozarja namreč obiskovalce na problem onesnaževanja in uničevanja narave, ki trenutno še ni katastrofalen, vendar pa razstavljalci s svojimi deli vzbujajo strah in zaskrbjenost za bodočnost ter skušajo na vsak način preusmeriti in približati obiskovalce spet nazaj k naravi.

TONE ZORN 21

Manjšinsko vprašanje
in jugoslovansko-avstrijski odnosi

Opozoril je, da tako vedenje avstrijske vlade spodbuja ekstremistične kroge, ki so zoper dosledno in popolno izvajanje državne pogodbe in ki jim ne gre v račun razvoj dobrih sosedskih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo. Hkrati je zahteval najstrožje kaznovanje krivcev ter v prihodnje onemogočanje podobnih akcij.[165]

Dokumentacija kaže, da je tudi avstrijska vlada začela bolj kritično ocenjevati napovedano preštevanje manjšin. Drugače bi pač zunanji minister Willibald Pahr ne predvidel možnost, da štetje ne bo prineslo „uporabnih podatkov", ali drugače rečeno, da bo uspel napovedan bojkot manjšine. V tem primeru — je dalje menil minister Pahr — pa bi bilo treba poiskati „orientacijsko pomoč", ki bi jo dali jezikovni podatki štetja leta 1971, se pravi štetja, pri katerem so oblasti dotlej naštele najmanj Koroščev slovenskega jezika.[166] Po drugi strani pa je skušal Pahr prepričati javnost, da se bodo avstrijsko-jugoslovanski odnosi pomirili in normalizirali, kakor hitro bo Avstrija uresničila zakon o narodnih skupinah (sic!)[167]

Le nekaj dni zatem je Jugoslavija izročila Avstriji protest (verbalno noto), pogojen z avstrijskim neizpolnjevanjem državne pogodbe.[168] Z vsebino note je seznanila tudi štiri velesile podpisnice avstrijske državne pogodbe — Sovjetsko zvezo, Združene države Amerike, Veliko Britanijo in Francijo.[169] Poleg tega je jugoslovanski predstavnik v odboru skupščine OZN za kulturna, socialna in humanitarna vprašanja opozoril na značaj „štetja posebne vrste" ter na vzdušje, ki spremlja na Koroškem priprave na to štetje.[170]

Slovenska narodna skupnost na Koroškem je 14. novembra bojkotirala „štetje posebne vrste". Pri tem se je poslužila več oblik bojkota — od abstinence preko oddajanja neveljavnih popisnic pa do navajanja kakega drugega (tudi neevropskega) jezika in podobno. Ne le na Koroškem, kjer so našteli vsega le 3.941 oseb slovenskega jezika (materinščine), marveč tudi drugod po Avstriji se je štetje sprevrglo v polom. Na Tirolskem je na primer od 534.394 volilnih upravičencev oddalo popisnico le 47.287 oseb, na Predarlskem pa od 260.858 samo 13.199! O resnosti popisa priča tudi podatek, da so na Dunaju našteli 4.747 Slovencev, torej več kot na Koroškem (za Slovence se je tu iz protesta proti uradni manjšinski politiki izrekla tudi vrsta demokratov, pripadnikov večinskega naroda).

Po vsestranskem polomu štetja je minister Pahr ponovil prepričanje, da se bodo odnosi z Jugoslavijo znova izboljšali. Kot v začetku meseca, je tudi tokrat zagotovil, da bodo z uresničitvijo zakona o narodnih skupinah odnosi z Jugoslavijo „dokončno" urejeni.[171]

Konec novembra je o problematiki jugoslovansko-avstrijskih odnosov in o manjšinskem vprašanju imel sodelavec dunajskega lista Profil pogovor z Edvardom Kardeljem. V obsežnem intervjuju je Kardelj podčrtal, da je treba rešitev manjšinskega vprašanja najti v dialogu z manjšino. Dotaknil se je tudi vseh vidikov izpolnjevanja člena 7 državne pogodbe ter ugotovil, da se jugoslovanska pričakovanja iz časa podpisa državne pogodbe niso izpolnila. Poudaril je, da predstavlja položaj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji poglaviten problem v bilateralnih odnosih med državama. Dalje je podčrtal moralno in pravno pravico Jugoslavije, da se angažira v tem vprašanju. Med drugim je pogovor tekel tudi o razgovorih, ki jih je imel skoraj leto dni prej kancler Kreisky na Strmolu in na Brdu pri Kranju. V tej zvezi je Kardelj dejal, da se kancler ob tej priložnosti ni dokončno izjasnil o nobenem vprašanju, niti ni prevzel kakršnekoli obveznosti, „vendar pa so pogovori potekali v takem duhu, da smo pičakovali večji rezultat". Toda jugoslovanska pričakovanja se niso izpolnila, če pa bi se — je nadaljeval Kardelj — „bi bilo stanje jugoslovansko-avstrijskih odnosov zdaj vsekakor drugačno. Toda v nasprotju z našimi pričakovanji je avstrijska vlada s sprejetjem najnovejših zakonov v parlamentu ustvarila ozračje zaostrovanja, ki ne more biti podlaga za pozitiven razvoj naših odnosov".[172]

To je veljalo tudi za avstrijski odgovor na jugoslovansko noto z dne 11. novembra. V njem beremo, da avstrijska vlada zavrača „neosnovane" jugoslovanske obtožbe, nanašajoče se na avstrijsko manjšinsko politiko. Po avstrijski interpretaciji naj bi bili enako „neosnovani" očitki glede „štetja posebne vrste". Po avstrijskih trditvah naj bi dobljene „statistične podlage celo olajšale izpolnitev državne pogodbe (sic!). Glede zakona o narodnih skupinah odgovor pravi, da ima zakon za cilj čimprejšnjo in popolno izpolnitev še odprtih točk državne pogodbe. Odgovor se med drugim dotika tudi opozoril glede delovanja protimanjšinskih organizacij, ki jih je avstrijska vlada tudi tokrat vzela v zaščito, pri tem pa se sklicevala na ustrezno pravno ureditev.

Ob koncu odgovor „z začudenjem" omenja „ostre napade" jugoslovanskih občil in „nekaterih" jugoslovanskih funkcionarjev na Avstrijo ter na njeno manjšinsko zakonodajo.[173]

(Dalje v prihodnji številki)

165 Delo, 5. november 1976, št. 259.
166 Neue Zeit, 5. november 1976, št. 282.
167 Kärntner Tageszeitung, 5. november 1976, št. 254.
168 Delo, 12. november 1976, št. 269; Kärntner Tageszeitung z istega dne, št. 260.
169 Kärntner Tageszeitung, 21. november 1976, št. 268; avstrijski odgovor na noto je tisk objavil 3. decembra 1976.
170 Delo, 12. november 1976, št. 269.
171 Kärntner Tageszeitung, 19. november 1976, št. 266. Pahrova izjava je, razumljivo, negativno odmevala v Jugoslaviji. Gl. Kleine Zeitung, 23. november 1976, št. 272.
172 Celoten intervju gl. Delo, 23. november 1976, št. 274; ponatis intervjuja je objavila publikacija Problem manjšin v jugoslovansko-avstrijskih odnosih, Beograd 1977, medtem ko je Profil prinesel le odlomke pogovora; Profil, 13. november 1976, št. 48.
173 Tekst note je objavila Kleine Zeitung 3. decembra 1976, št. 284.

Lepo uspel večer slovenske pesmi in plesov v Vrbi

V nedeljo zvečer je Slovensko prosvetno društvo „Drabosnjak" s Kostanj priredilo v kulturnem domu v Vrbi večer slovenske pesmi in plesov. Takšnih večerov, ki jih prirejajo naša prosvetna društva z namenom, da tuje goste, ki preživljajo počitnice ob naših jezerih, seznanijo s posebnostjo Koroške — pevci, folklorna skupina in tamburaši, samo s to razliko, da so tokrat peli pevci mešanega pevskega zbora „Podjuna" SPD „Edinost" iz Pliberka in igrali tamburaši iz Loč nad Baškim jezerom, medtem ko so tokrat spet navdušili številno publiko plesalci folklorne skupine KPD iz Globasnice.

to je, da živimo tukaj tudi Slovenci (kar pa oblasti rade zamolčijo) je na Koroškem celo vrsto. Kot drugod po južnem Koroškem, tako so se tudi v Vrbi številni tuji gosti udeležili prireditve in s svojo navzočnostjo pokazali zanimanje za našo narodno skupnost in njegovo kulturno dejavnost. Kakor lansko leto, tako so tudi letos nastopili

Poleg številnih gostov in domačinov so se tega lepo uspelega večera udeležili tudi vidni predstavniki kulturnega in političnega življenja naše narodne skupnosti na Koroškem.

Zbrano publiko je v obeh deželnih jezikih pozdravil aktivni in neumorni predsednik SPD „Drabosnjak" Hanzej Lesjak z željo, da bi bil večer vsem v zadovoljstvo. Njegova želja se je tudi uresničila. Najlepši dokaz za to je bil dolgotrajni in navdušeni aplavz, ki je sledil vsaki točki skrbno pripravljenega sporeda.

Prireditev je otvoril še ne eno leto stari novi tamburaški zbor iz Loč, ki ga vodi Erika Wrolich. Kljub tej „mladosti" je zaigral suvereno in z veliko zavzetostjo, kar hkrati dokazuje voljo in prizadevnost tako s strani izvajajočih giralcev in igralk kakor tudi s strani voditeljice Erike Wrolichove. Prav tako so navdušili pevci mešanega zbora „Podjuna", katerih kakovost je znana preko meja Koroške. Odlični pevovodja Otto Wutte in njegovi pevci in pevke tvorijo vsekakor harmonično celoto, katere rezultat je lepo ubrano in zelo privlačno petje. O globaški folklorni skupini pa smo že toliko slišali, zlasti seveda to, da so na mednarodnem tekmovanju folklornih skupin v Vrbi dosegli peto mesto, da to že vse pove.

Ne nazadnje je treba omeniti tudi tisto osebo, ki mora v kratko odmerjenem času, ki je na razpolago, pojasniti toliko, da dobijo tudi tisti, ki še nikoli niso bili v naši deželi jasno sliko ne samo o eksistenci našega naroda, marveč tudi o njegovi kulturni dejavnosti. To nalogo je suvereno opravil povezovalec Joško Wrolich. Prav tako efekten pa je bil tudi povezovalec folklorne skupine iz Globasnice, Smrečnik Mirko.

Večer slovenske pesmi in folklore v svetovno znani Vrbi ob Vrbskem jezeru je bil vsekakor lep prispevek k medsebojnemu spoznavanju, zbližanju in razumevanju. Slovenskemu prosvetnemu društvu „Drabosnjak", ki je dalo pobudo za tovrstne prireditve v Vrbi, izrekamo tem potom iskrene čestitke.

KRAJEVNO ZDRUŽENJE ZVEZE SLOVENSKE MLADINE V ŽELEZNI KAPLI

vabi na nastop ansambla

PEPEL IN KRI

S SOLISTI TER DOMAČIH INTERPRETOV

pod geslom: „Enakopravnost — most prijateljstva",

v soboto 19. avgusta 1978 ob 19.30 uri pred hotelom OBIR v Železni Kapli. Po koncertu bo igral ansambel Pepel in kri za ples. Ob slabem vremenu bo prieditev v šotoru.

Vsi prisrčno vabljeni!

Uspela prireditev v Ločah

V petek 11. avgusta je Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero" priredilo v kulturnem domu v Ločah folklorni večer. Ta prireditev je bila namenjena predvsem gostom, ki preživljajo svoj dopust v okolici Loč in Baškega jezera.

Dvorana je bila nabito polna, ko

je zvečer predsednik domačega društva, Hanzi Mikl pozdravil goste in otvoril folklorni večer. Na prireditvi so sodelovali tamburaši iz Loč pod vodstvom Erike Wrolich, nadalje sestri Velik, moški zbor iz Loč in folklorna skupina „Zarja" iz Železne Kaple. Spored so nato pričeli tamburaši iz Loč, številna publika pa je njihovo ubrano in živahno izvajanje nagradila z bučnim aplavzom. Za tamburaši sta nastopili sestri Velik, ki sta zapeli tri pesmi, nato je še zapel domači moški pevski zbor. Prvi del pa je zaključila folklorna skupina iz Železne Kaple. Drugi del se je odvijal v istem vrstnem redu in ponovno so navdušili mladi tamburaši. Besede povezave je imel dr. Reginald Vospernik, ki je v slovenskem in nemškem jeziku predstavljal posamezne skupine in njihove skladbe in pesmi oz. plese. S primernimi besedami je tudi podajal njihovo vsebino.

Prireditev v Ločah je izredno uspela, saj še ne pomnijo toliko ljudi na kaki prireditvi v kulturnem domu. Gostje, pretežno nemški letoviščarji so bili navdušeni nad lepim in pestrim programom, katerega so jim nudili nastopajoči.

Sreje - Škocijan

V četrtek 27. julija smo spremili k zadnjemu počitku na škocijansko pokopališče Hrovatovega očeta pd. H. Silana. Po daljši bolezni je v 76. letu starosti za vedno zatisnil svoje dobre oči.

Hrovatov oče je bil napreden kmet, ki pa je poleg kmetovanja vedno našel tudi potrebni čas za njegov „konjiček" — petje. Bil je pevec prvega škocijanskega pevskega zbora, ki je v sklopu turneje Slovenske prosvetne zveze nastopal leta 1933 po raznih krajih Slovenije in tam žel kar največje uspehe. Na tej turneji so poleg škocijanskih pevcev nastopali tudi pevci z Brnce, Št. Janža, Kotmare vasi, Pliberka in Št. Lipša. Posebnost te turneje je bila, da jo je vodil župnik Vinko Poljanec in da je skupno zapete pesmi dirigiral znani brnški pevovodja Hanzi Kropivnik.

S smrtjo Hrovatovega očeta pa nismo zgubili samo zavednega pripadnika naše narodne skupnosti in navdušenega pevca, marveč tudi dolgoletnega odbornika posojilnice v Dobrli vasi. To je bil vsekakor težek udarec za naše prebivalstvo, ki ga bomo le težko preboleli. Kako priljubljen in spoštovan je bil pokojni, pa je najbolj prepričljivo pokazala velika udeležba pogrebcev, ki je prihitela od blizu in daleč, da se poslovi od svojega dragega prijatelja.

Ob odprtem grobu sta se poleg domačega župnika Mirka Isopa od pokojnika poslovila — v imenu posojilnice v Dobrli vasi dr. Luka Sienčnik, v imenu gospodarske liste pa občinski odbornik Franci Picej. S pesmijo žalostinko je ob odprtem grobu poslednjo čast svojemu bivšemu pevskemu tovarišu izkazal pevski zbor SPD „Vinko Poljanec", ki je zapel v srce segajočo pesem, ki je dala temu žalostnemu dnevu še turobnejše obeležje.

Pokojnega Hanzeja Silana bomo ohranili v častnem spominu, svojcem in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

Šentjakob v Rožu

V sredo prejšnjega tedna smo se na šentjakobskem pokopališču za vedno poslovili od Ferdinanda Sučiča. Rajni, ki je dosegel lepo starost 83 let je moral, kot večina njegovih sovrstnikov, okusiti vso trdoto takratne, za gospodarsko-socialno odvisnega človeka, težke dobe. Že kot otrok je moral začeti zaslužiti kruh in obleko kot pastirček. Nato se je izučil za čevljarja, nakar so sledila leta na bojnih poljanah prve svetovne vojne za njemu tuje interese. Sledila so leta gospodarske krize, katero je zopet najbolj občutil delavec, ki se je mogel preživljati le od dela svojih rok. Razvijajoča se industrijska proizvodnja obutve je odvzela veliko dela tej do tedaj dobro cvetoči ročni obrti. Tako je tudi Nande moral zamenjati čevljarsko dreto z lopato in krampom in hoditi s trebuhom za kruhom. Sledila je druga svetovna vojna in zopet po sili izpostavljenje življenja za sistem, ki je prinesel človeštvu toliko žrtev in gorja kot še nikdar poprej. A tudi takrat jo je srečno odnesel in po vojni delal pri raznih podjetjih, ker v domačem kraju, kot še danes, ni bilo zadosti delovnih mest.

Po upokojitvi, ko so mu začele pešati moči in zdravje — bil je samski — je našel zadnje zatočišče zopet v domačem kraju in sicer v Bokaličevem oskrbovalnem domu, kjer so mu stregli do zadnjih dni s pazljivostjo in skrbjo. Gospod Bokalič je tudi poskrbel, da se je pokojnemu izpolnila zadnja želja: poslovitev ob lepi slovenski pesmi. Kljub turistični sezoni in času dopustov je organiziral kar dva zbora — mešani pevski zbor iz Škofič pod vodstvom gospoda Umeka in moški pevski zbor iz Sveč pod vodstvom prof. dr. Feiniga, ki sta zapela vsak po dve ganljivi pesmi.

Nandeju naj bo po truda polnem življenju domača zemlja lahka!

Dvojezični otroški vrtci nujna potreba

V zadnji številki je „Slovenski vestnik" začel z novo serijo, v kateri bo vsak teden predstavil dejavnike, ki se ukvarjajo z otroci nasplošno ter na področju predšolske vzgoje. Zadnji teden smo Vam predstavili Sadolšek Francija iz Železne Kaple, ta teden pa Vam predstavimo Valentina Polanška, dolgoletnega učitelja in ravnatelja ljudske šole na Obirskem. Tov. Polanšek, vodja ženskega obirškega okteta, se poleg zbora ukvarja še z najmlajšimi obirškimi vaščani, kar potrjuje, da mu leži globoko pri srcu ohranitev slovenskega življa na Koroškem. Polanšek vodi skupino, ki jo sestavljajo izključno šolarji iz nižjih razredov njegove šole. Ta skupina ni stalna institucija, ampak se srečuje le ob določenih priložnostih, kot so n. pr. materinski dan, zaključek šolskega leta itd. V. Polanšek poskuša storiti za svoje najmlajše vaščane vse, kar stoji v njegovih močeh, ne more pa nadomestiti otroškega vrtca, ker mu manjkajo važni predpogoji za tovrstno delovanje. Vsekakor velika pomanjkljivost, da v občini Železna Kapla ni dvojezičnega otroškega vrtca, zaradi tega prvič zavedni slovenski starši svojih otrok ne pošiljajo v otroški vrtec, drugič pa je Obirsko zelo oddaljeno od centralne občine Železna Kapla. Očividno je, da so Obirčani in tudi ostali otroci iz kapelških grabnov prikrajšani za eno izmed osnov. pravic, pravice do predšolske vzgoje. Nujno bi bilo, da bi problem predšolske vzgoje zadovoljivo rešili tudi v teh stranskih grabnih, kot so n. pr. Obirsko, Lepena itd.

Kulturna prireditev v hotelu „Korotan"

V petek, dne 4. avgusta 1978 je priredil hotel Korotan v Sekiri kulturno prireditev, ki je imela v glavnem namen, seznaniti goste tujce, ki preživljajo svoj dopust ob Vrbskem jezeru, s problemi in kulturo slovenske manjšine na Koroškem. Na tej prireditvi, ki je bila zelo uspešna, sta nastopali folklorna skupina „Zarja" iz Železne Kaple pod vodstvom Milene Kuhar in Traudi Urschitz in znani ženski oktet z Obirskega, ki ga vodi Valentin Polanšek. Pri tej priložnosti je še treba posebej omeniti, da je folklorna skupina „Zarja" iz Železne Kaple nastopala v novih nošah, v starih podjunskih nošah, v katerih so „naše babice hodile v cerkev". Največje zasluge pri nabavi te nove noše je imela voditeljica skupine Milena Kuhar, poudariti pa je treba, da je skupina financirala novo nošo sama, to se pravi, kupila je blago in večji del so deklela sešile obleke kar same. Folklorni skupini, to se pravi njenemu idealizmu, se je treba zato še posebej zahvaliti.

Pozdravil in povezoval je na tem kulturnem večeru v hotelu „Korotan" Valentin Polanšek, ki je v svojem govoru poudaril pestro kulturno dejavnost slovenske manjšine, ki je vsekakor na visokem nivoju. Dejal je, da si manjšina zelo prizadeva, da bi ohranila slovensko kulturo, to prizadevanje pa je publika poplačala ob kvalitetnem nastopu v Sekiri z bujnim aplavzom.

OBIŠČITE

Bergovo galerijo

V PLIBERKU

odprta vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 18. ure

Košutica biser Zgornjega Kota

Da je Koroška lepa in privlačna dežela dokazujejo številni tujci, ki vsako leto prihajajo v ogromnem številu k nam na letovanje. Tuje goste pa ne privlačujejo samo številna koroška jezera, marveč tudi lepe gore in doline s svojimi skritimi čari, ki jih lahko nenehno odkrivamo, čim bolj spoznavamo to lepo deželo.

Koroška, zlasti južna Koroška, kjer prebiva naš živelj, ima toliko naravnih lepot — odkritih in še neodkritih — da bi lahko napisali o njej cele knjige. Slovenski planinci na Koroškem se zelo prizadevajo, da bi poblže seznanili našo javnost s posebnostmi naše lepe dežele, ki skriva mnogo biserov, ki so vredni, da se jih odkrije.

En tak biser je tudi svet oziroma področje Zgornjega ali Zvrhnjega Kota, ki se razprostira na severu od Grlovca (1841) preko Žerjavovega Praprotnika (1499 m) na zahodu do Košutice (1966 m) na jugu. Prav temu vrhu, ki mu pravijo tudi Ljubeljska Baba ali samo Baba in ki je kljub njegovi izraziti lepoti in lahkemu pristopu z zgornje koške strani, zelo slabo obiskan — njegovi redki obiskovalci so večinoma domačini, ki imajo ob vznožju svoje planine — hočemo danes posvetiti posebno pozornost.

Čeprav je najbolj znani pristop na Košutico iz Hanjževega grabna, to je iz skrajnega zatrepa Srednjega Kota, bomo tokrat opisali vzpon iz Zgornjega Kota, skozi Žerjavov graben. Malo družbo planincev, ki se je podala na pot je vodil domačin, lovec in planinec Franci Kropivnik pd. Gašper iz Zgornjega Kota.

Avtomobile smo pustili na začetku Žerjavovega grabna in se začeli vzpenjati najprej po gozdu nato pa skozi skrbno pokošene senožeti do Žerjavove domačije, kjer je gospodar ravno popravljal škodo, narejeno po nalivu minule noči. Po kratkem razgovoru smo nadaljevali pot skozi gozd v smeri proti jugu in kmalu dosegli Žerjavovo planino z majhno pastirsko bajtico. Naš cilj Košutica (nemško Loibler Baba) nas je vabil, da smo pospešili korake in kmalu stali na grebenu oziroma na hrbtu, ki predstavlja avstrijsko-jugoslovansko državno mejo. Da živina ne bi zašla preko meje na jugoslovanski strani je tudi velika planina imenovana Korošica — so na meji zgradili plot. Na grebenu se je seveda odprl čudovit pogled zlasti na bližnjo divje skalovito Vrtačo, na Stol s Prešernovo kočo, na Begunjščico ter na kopasti Kozjek. Julijske Alpe in pa tudi Visoke Ture so bile na žalost v oblakih.

Po grebenu v smeri proti vzhodu smo kmalu dosegli naš cilj Košutico, od koder se nam je odprl prelep pogled na Košutine skalnate strmali z bližnim Velikim vrhom (2088 m) ter z impozantnim Košutnikovem Turmom (2134 m) v ozadju. Zanimiv je bil pogled od našega vrha proti severu. Od vrha se namreč vleče razčlenjen hrbet preko Dovjakovega sedla na Lokovnikov Grintavec (1807 m), Zatovec (1498 m) in Konjak (1406 m), ob njegovem severnem pobočju ležita seča Petrovec in kmetija Lokovnik. Od Lokovnikovega Grintovca severovzhodno se razprostira Dovjakova in Hajnževa planina na Hajnžev Praprotnik (1725 m), hrbet pa se nadaljuje preko Tavmarja na Tomaški vrh (1503 m); zahodno od tega je Majarjev graben. To bližnjo panoramo smo imeli kakor na dlani pred nami.

Ko smo se hoteli vpisati v knjigo, smo na žalost ugotovili, da je skrinjica — prazna. Po kratkem počivanju in uživanju lepe narave, smo se začeli po isti poti vračati nazaj. Nekaj minut pod vrhom pa nas je vodič preusmeril proti dovjakovemu sedlu. Užitek, ki se nam je nudil po tej novi poti naprej v dolino, je bil nepopisen — tega moreš samo doživeti. Na Majarjevi planini nam je Franci pokazal ostanke vhoda v rov, kjer so nekoč kopali živosrebrno rudo cinober. Ko smo se preko zadnjega plota prekobalili spet na Lokovnikovo planino, se nam je odprl čudovit svet poln romantičnega vzdušja — iz bližnjega gozda je prihajal k nam prijetni zvok številnih kravjih zvoncev, ki so dajali planini na kateri kraljuje originalna pastirska staja z ogromnim koritom, kjer smo si gasili žejna grla, tisto pravo, danes skoraj že nepoznano idilo življenja na planini. Lokovnikova planina je zaradi njene lepe lege in vseh drugih okoliščin poleg Košutnice drugi najprivlačnejši kraj območja Zgornjega Kota. Kdor tega ne verjame, naj obišče omenjene kraje in prepričani smo da bo prav tako navdušen kot smo bili mi.

Ko že pišemo o Zgornjem Kotu ne moremo mimo tega, da ne bi omenili l. 1976 umrlega Hermana Velika, ki je živel in deloval v tem kraju kot učitelj oziroma vzgojitelj. Vsa mlajša generacija delovnega ljudstva tega kraja — delavci in kmetje — so šli skozi njegovo šolo po načelu, da smo vsi enaki, ne glede na narodnost in druge razlike ter da bodimo ponosni na svoj rod. Ta nauk so Kočani vzeli resno in iz hvaležnosti do svojega učitelja preimenovali svoje prosvetno društvo na ime „Herman Velik". Oba faktorja — privlačnost tega kraja in njegovo prosvetno društvo naj bosta vodilo v novo ero, ki naj izžareva vse to, kar je učil zaslužni učitelj — nepozabni Herman Velik.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi ob priložnosti 200-letnice prvega pristopa na Triglav na

- **SPOMINSKO SVEČANOST pri Aljaževem stolpu na vrhu Triglava, v soboto 26. avgusta 1978 ob 10. uri**
- **OSREDNJO PROSLAVO V RIBIČEVEM LAZU z odkritjem spomenika prvim pristopnikom, v nedeljo 27. avgusta 1978 ob 10. uri.**

Prisrčno vabljeni!

Krajevno združenje Zveze slovenske mladine Škocijan vabi na

pripravljalni seminar

o vodenju in organizaciji mladinske akcije ki bo v soboto 26. avgusta 1978 od 9. do 17. ure v gostilni Picej Franc v Zgornjih Žamanjah.

Namen seminarja je usposobiti člane ZSM in drugo mladino, da uspešno sodelujejo pri gradnji kulturnega doma SPD „Danica" v Št. Primožu v Podjuni. V zvezi s to gradnjo pripravlja Krajevno združenje ZSM v Škocijanu mladinsko delovno akcijo, ki bo trajala od 11. septembra do 11. oktobra 1978. Mladinsko akcijo, ki je prva takšne vrste pri nas na Koroškem, bo podprla s svojo udeležbo tudi Zveza socialistične mladine Jugoslavije.

Prepričani smo, da bo ta delovna akcija pozitivno vplivala na nadaljno aktivnost mladine.

Pomagajmo pomagati, zato pridite v čim večjem številu na pripravljalni seminar!

Prazniki v Železni Kapli

Medtem, ko meseca julija prevladujejo razne društvene prireditve, obiskujemo v avgustu predvsem cerkvena praznovanja.

Največji praznik za Železno Kaplo je velika Gospojnica. Pri romarski cerkvi Device Marije v Trnju se zbere ta dan mnogo vernikov. Cerkveni obredi so cel dopoldan, popoldan pa se praznuje železnokapelško žegnanje v šotoru, ki ga že nekaj dni prej postavijo v organizaciji pihalne godbe „Vellachtaler Trachtenkapelle". Kapelčani in gostje praznujejo vsako leto po več dni. Letos je nastopilo prvič več ansamblov, ki so igrali za ples. Po nekaj letih so tokrat plesali spet na dveh krajih, saj je za ta dan pripravil ples tudi hotel Obir, kjer so igrali domači SPIDERS-i. Da ima svoje žegnanje tudi mladina, se za nekaj dni naseli v Kapli tudi zabavni park, ki je dobro obiskan.

Da pa je bilo ljudstvo za ta dan dobro pripravljeno, sta poskrbeli že obe prvi nedelji v avgustu. V praznično razpoloženje sta vpeljali lepo opravljeni žegnanji v Šmarjeti in Šentlenartu.

Ob koncu remšeniške grape, pod mogočno Olševo in njenimi Vrati, se je zbralo tudi letos veliko domačega prebivalstva, pa tudi nekaj tujih gostov, da bi Šmarješko žegnanje praznovali po stari lepi navadi.

Dobršen del k razpoloženju doprinesejo tudi domači cerkveni pevci, ki so v avgustnem času zelo obremenjeni — pa tudi mladi strelci, katerih „topovi" v tem gorskem kotlu še posebej trdo pokajo, ter tudi dobra postrežba Kupčevih zelo prija vsem prišlecem.

Pravo masovno romanje — v današnjem času seveda z avtomobili po lepi 10 km dolgi gozdni cesti grofa Thurna z izhodiščem v Beli — pa je bilo naslednjo nedeljo pri cerkvi v Šentlenartu.

Cerkvica sameva z gospodarskim poslopjem in mežnarijo 1330 m visoko na pobočju Olševe blizu državne meje. Posebej pa je treba omeniti, da so cerkev in mežnarijo v zadnjih letih lepo obnovili in popravili. Pohvalevredno pa je še to, kako se Knoličeva in Bajdlnova družina potrudijo z vsemi svojimi pomočniki in pomagači, da je vsega dosti na razpolago in da je cerkev lepo ovenčana, kar velja tudi za Šmarješko cerkev, kjer to delo opravijo Remšenikarji.

Seveda je tudi v Šentlenartu poskrbljeno za telesno počutje tako pevcev kot vseh obiskovalcev. Celo zavrteti se je možno in domača družabnost pritegne vsakogar. Gotovo tudi tujci odnesejo lep vtis s praznovanj v naših krajih in v našem jeziku, saj se radi dolgo pomudijo med domačini in prenekateri večkrat pritisnejo na gumb svojega fotoaparata, da bi ujeli to in ono nenavadno sliko za album in v prijeten spomin.

Avgusta pa imajo svoj praznik tudi vsi starejši občani občine Železne Kaple-Bela. Občina jim vsako leto prireja DAN STARIH in letos jih je povabila nad 600 (starejših od 60 let). Vsak vabljenec dobi zastonj jed in pijačo, poleg tega pa je deležen tudi lepega kulturnega programa, katerega pripravijo domača društva, vsako drugo leto pa mladinske kulturne skupine. DAN STARIH je bil letos ravno na šentlenartsko žegnanje in zato SPD „Zarja" ni moglo sodelovati. Nastopali pa so v šotoru pred občino: Vellachtaler Trachtenkapelle, MGV in ženski zbor z Rebrce, Obirski ženski oktet, (nemški) mešani zbor iz Železne Kaple in folklorna skupina Eisenkappel Vellachtal. Torej so se naši starejši dobro imeli.

Dvojezično je posamezne točke napovedoval Valentin Polanšek, vse pa je seveda pozdravil tudi župan J. Lubas.

JANEZ ŠVAJNCER 33

Pridi k potoku

V njem sta se mešala dva glasova: prvi je opozarjal, drugi ugovarjal... Presedalo mu je in zato se je znesel nad psičko Abo. Sunkovito je potegnil vrvico, da je živalca zacvilila in ga prestrašeno pogledala.

„Jaz te bom učil veščin," ji je rekel in stišal glas. „Surov ne bom s tabo. Moraš pa me poslušati in narediti, kakor ti bom naročil. Teci v krogu! Si slišala?" Ponovil je, psička Aba pa ga ni ubogala. Zato je spet nategnil vrvico. Ko še to ni pomagalo, se je pognal in tekel z Abo v krogu, dokler mu ni začelo teči s čela.

Usedel se je v travo, pritegnil vrvico in se zazrl proti pokopališču. Mrščil je čelo in napenjal oči. Ali se moti? Mar je mogoče, da sta tam ob grobnici njegovi kolegici Zinka in Dragica? Presedel se je, da jima je kazal hrbet, in si prižgal cigareto.

Učiteljici sta opazili Gregorja Šipka in njegovo tekanje s psičko Abo.

„Ponorel je," je pomilovalno rekla Zinka Meglič.

„Našel je samega sebe," je zbadljivo pripomnila Dragica Flis. „Včasih me je zaskrbelo zanj. Gledala sem ga, ampak nikoli si nisem prišla na čisto, kaj naj bi si mislila o njegovem ravnanju. Vsekakor je živčen. Ne sega zaman tolikokrat po cigaretah. Prižge eno in že išče drugo. Nekdo mu bo moral povedati, da mu bo pretirano kajenje naškodilo."

„Ne zaleže. Brezupen primer. Ravnatelj ga je že opozoril. Špela Hreščak mi je povedala, da je poklical Šipka v pisarno in mu spregovoril o škodljivosti nikotina. Poskusila je tudi Špela. Ni se ga prijelo. Kaj naj še naredimo? Ni več otrok. Toliko bo že moral sam gledati nase, da si ne bo uničil zdravja. Se spomniš, kako je prebledel, ko je Špela omenila Kajžarjevo Magdo. Samomorilka nesrečna, je zategnil in se zamaknil predse."

„Čudak je, to moramo priznati. Premišljevala sem, ali je sploh smiselno, da se zanimam zanj. Kaj me briga! Naj počne, kar hoče. Zaradi mene se lahko utopi v vinjakih."

„Zala Merhar bi pa lahko bila vsaj nekoliko bolj uvidevna. Rečem ti, da je naredila to potezo iz preračunljivosti. Poučena je, kako je v našem šolskem kolektivu. Mehanik Dolfe ji je gotovo namignil na naju. Ona je obrnila na glavo in nastala je cela kolobocija."

„Nikomur se nisem dajala v zobe," je rekla Dragica Flis.

„Dragica," se je zaupljivo oglasila Zinka Meglič, „povej mi, ali mirno preneseš, da sva se medve obe zagledali v Gregorja Šipka?"

„Bilo mi je strašno, ko sem začela sumiti, da ga tudi ti rada vidiš. Kako je mogoče, sem si pravila, da se lahko dvoje deklet istočasno odloči za enega in istega fanta. Pa nisem imela niti povoda niti razloga. Če zdaj trezno gledam na to stvar, priznam brez pomisleka, da sem bila hudo lahkomiselna. Predstavljala sem si, da je prav Šipek tisti, ki me bo osrečil."

„Nisi ga polomila. Podobno se je godilo meni. Priznati moraš, da sem ga hladno sprejela. Odklanjala sem vsak njegov poskus, kadar se mi je hotel približati. Njegovi dotiki mojih rok in tako naprej. Nisem pubertetnica, da ne bi opazila in občutila. Vendar se je v meni nekaj krušilo. Nisem bila dovolj zbrana, da bi trezno premislila. Zanašalo me je in bilo mi je tako, ko da lovim ravnotežje. Majala so se mi tla pod nogami. Ujela sem se in spet mi je spodrsnilo."

„Zapirala sem se v sobo. Ko si ti šla mimo mojega stanovanja, me je vroče spreletelo po telesu in obrazu. Zakopala sem glavo v blazino in vzdihovala. Toliko da se nisem razjokala na ves glas. Zmeraj se mi ni posrečilo obvladati samo sebe. Udrle so se mi solze po licih. Šele potem, ko so iztekle, mi je odleglo. O, jaz nesrečno dekle, ki ne ve, da življenje ni brezupno čakanje na nepravega izvoljenca."

„Pride v prsi in seže do srca. Nič drugačna nisem bila od tebe. Skušala sem poiskati vzroke, ki so me navedli na pot preskušnje. Nemočna sem se ubadala sama s seboj. Bilo mi je, da bi zavpila in izkričala svojo bolečino."

„Veš," je olajšano rekla Dragica Flis, „tudi za najino današnje srečanje sem se morala dobro pripraviti. Dolgo sem odlašala. Priznam, da sem te že skoraj zasovražila... Zoprna mi je bila vsaka tvoja beseda... Nisem hotela slišati tvojega glasu..."

„Ti, to je pa zanimivo," je sproščeno pritrdila Zinka Meglič. „Podobno se je godilo tudi meni. Imava nekaj skupnega. Vsaj to lahko rečeva, da enako doživljava. Ko ne bi bilo Špele, ne verjamem, da bi medve bili zdaj tukaj."

„Trezno mi je rekla: Dragica, gledam vaju z Zinko. Med vama ni več prijateljstva. Radi sta se imeli. V vseh teh letih, kar sta na šoli, se nista sporekli. O, vem, kdo je kriv! Gregor Šipek! Imenujem ga, da si ne boš mislila, da samo natolcujem. Že vidim rešitev. Za vaju se ne zmeni, zato mu tudi sami dokažita, da lahko živita brez njega. Dokler se liže Zali Merharjevi, ga pustita v miru kot drek na cesti."

„Ostro je povedala. Še z drekom si je pomagala. Ona, ki se pazi, da ne zine neuglajeno."

Dragica Flis se je zasmejala. „Zdaj si že lahko privoščim smeh. Jaz, trapa, jezila sem se in godrnjala, da že nisem več vedela, kje se me glava drži. Zaradi tega zelenca! Glej, še psičke Abe ne more obvladati. Rečem ti, da ni zrel za dekle."

„Ni naju vreden," je pritrdila Zinka Meglič in se zazrla na travnik. Gregor Šipek in psička Aba sta še zmeraj poplesavala v krou. Tekala sta v vedno krajših presledkih in končno obstala. On je sedel v travo, ona se je zleknila k njegovim nogam.

„Kakor da smo se dogovorili za to predstavo," je veselo rekla Zinka Meglič in se namuznila. „Gotovo ni pričakoval, da ga bova imeli tako pred sabo."

„Četudi," je umirjeno odgovorila Dragica Flis. „Meni bi bilo celo prav, da bi naju opazil. Naj zakričim, da naju bo slišal in spoznal?"

„Nikar se ne izpostavljaj."

„Pa bom! Nalašč!" Dragica Flis je zaukala. Ni bilo sicer dovršeno izpeljano, glas pa je le poletel po dolini in dosegel mladega učitelja. Zravnal je hrbet, da se mu je pokazala glava iz trave in prisluhnil. Obrnil je pogled proti učiteljicama in ju nepremično gledal. Že je vstal, vzkliknil: „Poznam te,

Domišljava kapljica

Nad zemljo so se nakopičili črni mehovi — težki oblaki. Vihar je navil hudo uro. Uh, kako je bučalo nad zemljo. Svetla strela je razparala trebuh črnemu lenuhu na nebu. Na zemljo so pljusknile kaplje, debele, debele kot najdebelejši lešniki. Lilo je, da nikoli tako. Ljudje so prestrašeno gledali razparan oblak in tarnali: „Joj nam, glejte, utrgal se je oblak."

Zares, utrgal se je oblak.

„Joj, ljudje, reka je prestopila bregove," so jadikovali ljudje.

In tarnali so še huje. Rastel je veletok. Veletok, tak, da se mu ni videlo z enega brega na drugega, je zamolklo bučal in s strašno močjo rušil vse, kar mu je bilo na poti.

Ko je bilo zlo, ki ga je sejal ob svojih bregovih, najhujše, je drobna, predrobna kapljica v njem nenadoma začutila v sebi moč. Zazdelo se ji je, da je močnejša kot vsi veletoki sveta. Še preden pa je utegnila pokazati moč, je postala domišljava in se odločila, da gre.

Med milijoni in milijoni prav takih kapljic, kot je bila ona, se je prerinila do brega, oprijela se je zavite korenine, ki je štrlela iz zemlje in hop!, skočila na breg.

„Aaaah!" se je oddahnila. V zlatem sončecu, ki je medtem prisijalo izza hudournih oblakov, se je pretegnila in se zalesketala, kot bi bila vkovana v samo suho zlato. Sama sebi je bila strašno všeč. Z drobceno pestjo se je udarila po prsih, ki niso bila večja od lešnikove lupine, in oznanila vesoljstvu:

„Zdaj sem veletok, zdaj sem kapljica-veletok. Vse, kar mi bo na poti, uničim." Tako je zaklicala v vesoljni svet, da je odjeknil njen glas od treh belih kamenčkov, ki so ležali naokoli.

Pobrala je pol smrekove iglice za popotno palico in stopila na pot.

Ustavila se je pred pomladanskim žafranom. Vijoličasti žafran je tiščal svoje liste tesno skupaj, kot bi ga zeblo. In kako ne, še pred uro je bila nevihta in mraz je tipal med zelenjem. Kapljica je postala na mah radovedna. Hkrati pa jo je poščegetala ošabnost. Z mogočnim, premogočnim glasom in velela:

„Žafran, pomladni žafran, jaz sem kapljica-veletok in sem močnejša od vseh veletokov sveta. Odpri liste, da bom videla, kaj skrivaš v njih!"

Prav takrat je rožo obsijalo gorko sonce in cvetlica je začela odpirati liste. Kapljica je zlezla na žafran, ga poduhala, si ogledala pelod in prašnike ter bila zadovoljna. Po zelenem stebelcu se je spet spustila na tla in zakoračila naprej.

Hodila je domišljava kapljica in hodila in prišla do pasje ute.

„Aaa! Tak tule notri stanuje pes ... ustrahovati ga moram!"

Skobacala se je na spodnji rob hišice, udarila z vso močjo z ročicami po trhlem lesu in zavpila:

„Pes, pes čuvaj, jaz sem kapljica-veletok, močnejša od vseh veletokov sveta. Ustrahovala sem vijoličasti žafran in hočem zdaj slišati tvoj glas."

Prav takrat je prišel mimo tuj človek. Pes se je pognal kvišku in zarenčal in zalajal. Hrrr ... hrrr ... hov — hov — hov — hov!

„Dovolj, dovolj, pes, sem te že slišala."

Hov ... hrrr ... hrr.

„Kaj sem rekla! Zadovoljna sem s teboj. Ušesa me že bolijo od tvojega renčanja in lajanja."

Domišljavka je šla naprej.

Šla je kapljica naprej in prišla do bele občinske poti. Kamenčki so bili za njo hribi in kotanjice doline. Ne konca in ne kraja ni bilo cesti in njena lesketajoča se suknjica je postajala vsa bela od prahu. „Fej, fuj, pa ta puščava!" je pljunila in godrnjala. „Še zadušil me bo ta puščavski prah." Izza ovinka je pripeketal rjav konj, ki je bil vpležen v lahek kmečki voz. Domišljava kapljica se je sredi ceste razkoračila in zavpila proti konju:

„Ej, ehej, konj nerodni, jaz sem kapljica-veletok, ki je ustrahoval pomladanski žafran in prisilil psa, da je zalajal. Umakni se mi s poti, konj nerodni! Jaz sem kapljica-veletok in če se mi zahoče, te na mestu utopim ... na mestu utopim ..." je ponovila. Zdajci je voznik potegnil vajeti in konj je zavil na desno. In spet je kapljica zasijala od zmagoslavja.

„Zdaj si podjarmim ljudi in ves svet," je modrovala v svoji vodeni glavici. „Jaz sem močna, jaz sem kapljica-veletok!"

Hodila je domišljavka in hodila, niti deset metrov poti ni pustila za seboj, pa je mislila, da je videla in prehodila že pol sveta. Ko je tako korakala, je zagledala ob cesti kmeta in že klicala:

„Hej, kmet umazani, poklekni pred menoj! Jaz sem kapljica-veletok, ki je ustrahoval pomladanski žafran, prisilil psa, da je zalajal in konja, da se mi je umaknil, poklekni!"

Kmet se je namenil, da bi plel njivo, upognil je koleno, pokleknil in začel pleti. To vam je bila spet zmaga za neumno kapljico. Njena domišljavost sploh ni več poznala meja. Rastla je in rastla kot žabja mlaka po nevihti.

Pravljica ne pove več, koga vse je domišljava kapljica še ustrahovala, ne pove niti, koliko časa je potovala in kje, pove le, da se je končno zagledala v zlato sončno oblo, dala dlan pred ustka in s strašansko močnim glasom zavpila proti njemu:

„Ti sonce, sonce tam gori, nočem te več gledati na nebu, precej se mi spravi z neba. Jaz sem kapljica-veletok, ki si je podjarmil svet."

Sonce pa je stalo na nebu in se niti zmenilo ni za govorjenje kapljice.

„No, sonce, kaj sem ukazala? Spravi se z neba," se je napenjala še huje, da je zatrepetala nežna travica zraven nje. Sonce pa ni in ni ubogalo. Stalo je kot pribito na modrem nebu in to je kapljico razjezilo do konca.

„Prav, prav," je vpila „zapomnilo si boš kapljico-veletok. Maščujem se ti, sonce neumno."

Stala je pred veliko krtino.

„Zdajle zlezem na to goro, se zaletim v tebe in te pogasim!"

Zajela je sapo in stopila navkreber. Tri polne ure je rabila in tri minute, da je pridihala do vrha.

Prav ko se je hotela zaleteti v sonce in ga pogasiti, ji je prekrižala pot žabica, nič večja od človeškega nohta. Ko je zagledala zdaj že precej drobno kapljico, je začutila, da je neznansko žejna.

„Popijem te," je ogovorila kapljico. „Daj, ustavi se."

„Jaz sem kapljica-veletok," je odvrnila kapljica domišljavo. „Hočem pogasiti tisto neumno sonce na nebu. — Umakni se!"

Žabico pa je vedno bolj žejalo. Sklonila se je h kapljici in jo začela počasi in slastno srkati. In prav toliko časa ji je še pustila, da je utegnila pomisliti, da je bila ves čas potovanja samo uboga domišljava kapljica, ki ni brez svojih sestric v veletoku pomenila prav nič.

UGANKE

Čeprav ni vrv, bolj od vrvi te veže,
čeprav poštena, dolg vseeno dela,
daš jo lahko, držiš se je vse teže,
a če se je, časti ne bo ti vzela.

(Oblipbo)

V dolino hitim,
mi zmanjka poti,
čez steno zletim,
da spodaj buči.

(Hudournik)

Uho ima in čelo,
za telo krepelo,
pa železen oster nos,
da je vsaki grči kos.

(Sekira)

Domovina sladoleda

Kje doma je sladoled?
Kjer pod snegom škriplje led.
Za goro je ocean,
za vodo Antarktistan,
tam pingvini noč in dan
iz peharjev, loncev, skled,
ližejo le — sladoled;

Pravljica o treh lovcih

Nekoč so živeli trije lovci.

Dva sta bila naga tretji pa brez obleke.

Ti trije lovci so imeli tri puške. Dva nista imela nabitih, tretji pa je imel puško brez naboja.

Nekega jutra so se zgodaj odpravili na lov in so šli daleč, predaleč in še malo naprej. Ko so prišli tja, so v gozdu ustrelili tri zajce. Dveh niso zadeli, tretji pa jim je ušel.

Vzeli so zajca, ki jim je ušel, in ga stlačili pod plašč tistemu brez obleke. Nato so rekli:

„Smodnik in šibre, na čem bomo pa spekli zajca, ki nam je ušel?"

In lovci so šli na pot, da bi našli kraj, na čemer bi spekli zajca, ki jim je ušel. Šli so daleč, predaleč in še malo naprej. Ko so prišli tja, so zagledali kočo brez strehe, brez oken, brez vrat in brez ognjišča, en sam goli nič.

Trije lovci so trikrat pobutali na vrata: bum, bum, bum!

Iz koče se je oglasilo:

„Že grem! Kaj pa hočete?"

Trije lovci so odgovorili:

„Ali bi nam hoteli posoditi ponev? Radi bi si spekli zajca, ki nam je ušel."

Iz koče se je oglasilo:

„Čemu vam je ne bi posodili, saj imamo tri. Dve sta preluknjani, tretja pa brez dna."

Trije lovci so vzeli ponev brez dna, stlačili vanjo zajca, ki jim je pobegnil in ga pričeli peči.

Še preden se je zajec spekel, jim je iz ponve brez dna stekel.

Počil je lonec, pravljice je konec!

(Francoska pravljica)

hotel paka
HOTEL "PAKA" iz VELENJA
(Slovenija)
vas vabi v nočni bar.
tel. 063-851-220.
Obiščite restavracijo "Jezero",
tel. 063-850-170.

Dragica! Tudi tebe, Zinka, čeprav ne vpiješ!" pomahal z roko in odpeljal psičko Abo.

Dragico je slišala Špela Hreščak in namignila možu Tomažu: „Kolegici sta nas opazili. Hitro pojdimo! Veselim se že tega srečanja z njima."

„Ti ja," je nejevoljno rekel Tomaž, „ki imaš proste roke. Jaz pa peljem ta voziček. Ne gre mi lahko od rok in nog. Presneto moram paziti, da se ne spotaknem in ne stresem ven Katice."

„Si boš vsaj zapomnil, kako se godi meni vsak dan. Kolikokrat si sploh peljal otroka na sprehod? No ja, Katico večkrat kot Vidko. To lahko rečem. Pretegnil se nisi, tudi to je resnica. Smo že tu," je vzkliknila proti pokopališču.

Srečanje z učiteljicama je bilo v znamenju živahnosti. Špela Hreščak je spraševala, onidve sta odgovarjali. Ves čas so se sukale okoli Gregorja Šipka in psičke Abe.

„Videl naju je in nama pomahal," je zasmehljivo rekla Zinka Meglič.

Dragica Flis je zaničljivo zategnila: „Sem ravno radovedna njegovega spogledovanja."

„Dekleti, vesta, da sem vesela, da vaju vidim skupaj."

„Zame to ni čudež. Je čisto vsakdanje in naravno," je menil Tomaž Hreščak.

„Tebe nisem vprašala za svet," mu je rekla Špela, učiteljicama pa: „Nerodno je pa le bilo našemu Gregorju Šipku. Ni pričakoval, da se bomo srečali. Zavil je zanalašč tu sem, da bi se nam skril. V tem kraju se mu to ne bo posrečilo. Mu kar lahko dam vedeti: nič ni tako skrito, da ne bi bilo očitno."

„Mogoče si je pa hotel ogledati nagrobnik naše samomorilke. Samemu mu je bilo dolg čas, pa si je vzel psičko Abo za spremljevalko." Tomaž se je namuznil in zibal voziček, ker je Katica glasno vekala. „Ja kaj ti je? Bodi tiho, saj sem pri tebi. Ne boj se, ne bom te pustil same."

„Ga slišita?" je pokroviteljsko rekla Špela Hreščak. „Moj Tomaž bo postal še dober oče. Če se seveda ne bo čez noč postaral in obnemogel."

„Ti pa tudi nisi zdrava, če ne jezikaš."

„Jaz kar uživam, kadar se zakonca spoprimeta z besedami," je rekla Dragica Flis.

„Ti ja, ki si sama. Zinka je rajši tiho, ker ni tvoje sorte."

Zinka je pritrdila: „Zmeraj ne molčim. Kadar mi pride vrh glave, tudi vzrovjim in sem huda ko osa."

18

Nedelja je bila podobna vsem drugim, za Gregorja Šipka pa je pomenila veliko spremembo in doživetje. Zala Merhar ga je povabila k sebi v stanovanje. Vabila ni poslala, tako je nihče ni mogel imeti za zapeljivko.

Gregor Šipek ni premišljal, kako se je pripetilo. Nenadoma sta se srečala na poti, ki je bila nekako sredi travnika. Odšel je na sprehod, ker se je dolgočasil pred televizorjem in pričakoval prenos mednarodne nogometne tekme. Napovedali so jo, potem je pa iz tehničnih razlogov niso posredovali. Televizijo je gledal v točilnici, ker se je šolska pokvarila. Radijski tehnik Boris Marko pa ni prišel, čeprav je ravnatelju Gvidu Zorcu obljubil. Še sam je zategnil: Kadar rečem, izpolnim.

Gregor Šipek se je ozrl, ker je opazil za seboj senco, ki je vidno porasla. Prihitela je poslovodkinja Zala Merhar in vzkliknila: „Kakšno prešenečenje! Tukaj vas nisem pričakovala." V očeh so ji pobliskavali plamenčki, česar ni opazil, kajti še zmeraj se je trgal iz presenečenja. Bil je tudi rahlo užaljen, ker je Zala Merhar pred dvema dnevoma nekaj mencala, češ da bo najbrž kmalu odpotovala na obisk k sorodnici. Vzdihnila je olajšano in pripomnila, da komaj čaka na ta trenutek in se bo vsaj malo oddahnila. Tudi vam bo odleglo. Ne bom vas več nadlegovala, da pazite na mojo psičko Abo, je dostavila.

„Sem že nazaj," je rekla Zala. „Sorodnica me ni pustila oditi. Izgovorila sem se ji, da moram. Že vem zakaj. Tega ji seveda nisem povedala. Kaj ji je treba vedeti za moje poti. To so čisto zasebne zadeve, a ne? Kako ste spali? Se vam je sanjalo o meni?"

O ti izzivalka, kar naravnost vržeš vabo, se je slišal Gregor Šipek, rekel pa je: „Malokdaj sanjam. In če se to zgodi, ali sproti pozabim ali pa nič posebnega in se mi ne zdi vredno, da bi se gnjavil in si trl glavo. To področje me ne privlači."

„Seveda ne. Moja psička Aba je jokala, ko sem se poslovila od nje. Pobožala sem jo po glavici. Ko sem se ji zagledala v očke, se mi je zdelo, da žaluje tudi za vami. Res ste mi mnogo dobrega storili. Sem pa slišala, da vas obrekujejo. Nikar se ne zmenite za dolge jezike. V tem kraju še nihče ni bil tega obvarovan. Obrekujejo in vlečejo na dolgo in široko, da je joj. Preboleli boste tudi to ... Kaj sem hotela reči?"

Zala Merhar je gledala po travniku. „Zanimivo in prijetno sprehajališče. Vsaj to imamo. Podobno je mestnemu parku. Ga čisto nič ne pogrešam ... Lahko bi dobila službo v veliki trgovini. Odklonila sem ponudbo. Ne navdušujem se za novotarije. Samopostrežba! Ah, da se ne smejem ... Brez trgovca ni trgovine. Moraš biti nenehno buden ... O, nikar ne majajte z glavo. Poznam gospode, ki si ničesar ne pustijo reči. Pridejo in se jim tudi kaj prilepi na roke. Tu ni pripravno, da vam pripovedujem. Kaj, če bi kam sedla? Ah, v točilnico me ne miče. H Karbi tudi ne."

Gregor Šipek je čutil, da se mu je glava izpraznila. Rekel si je, da je pred njim edina ženska, ki ga popolnoma razoroži. Njena zgovornost ga potegne za sabo. Kakor da je uročen. Tega pojava doslej ni poznal. Pred učiteljicami se je lahko bahal in prsil, pred poslovodkinjo postane majhen. Toliko da se ne vdre v zemljo. Ta ženska ima nekaj posebnega in nedosegljivega.

Z Zale je s pogledom prebegnil okoli sebe. Prestal je že največjo preskušnjo, da se ni bal radovednih pogledov. Z vseh oken so opazovali. Ne samo njega, vsakega so si pozorno ogledali. Zato se pa vsa okna smejejo. Mehanik Dolfe se je iznebil te modrosti. Ni napačen, obrekujejo ga po krivici in mu pripisujejo grde lastnosti. Po svoje je zanimiv in duhovit. Zmeraj sproži smeh. Čuti, da ga pogreša. Na živce mu gre vsakdanja enoličnost, podobna kot jajce jajcu.

(Dalje v prihodnji številki)

Ob 200-letnici TRIGLAVA

Pojutrišnjem 26. avgusta bo minilo 200 let prvega pristopa štirih srčnih mož na najvišji vrh Julijskih Alp — Triglav. Ta vzpon leta 1778 je bil za tisti čas vsekakor drzen gorski podvig poleg tega pa še pomemben zaradi tega, ker je bil izveden od naših domačih ljudi. V nepozaben spomin na to junaško dejanje je Planinska zveza Slovenije pri kiparju Stojanu Batiču dala izdelati kip teh štirih mož, katerega bodo odkrili v nedeljo v Bohinju. Jutri pa bo na vrhu Triglava jubilejna slovesnost.

Triglav ni navadna gora — on je sinonim za slovenstvo. Ob tej pomembnosti te gore smatramo za potrebno, da naše bralce pobliže seznanimo z zgodovino tega fenomena.

Ko govorimo o zgodovini Triglava, seveda ne mislimo na zgodovino njegovega obstoja, temveč na to, kdaj je bilo njegovo ime prvič zapisano. S tem vprašanjem se je temeljito ukvarjal Avstrijec dr. Adolf Gstirner, profesor zgodovine na univerzi v Gradcu, ki je prispeval sestavek „Ime Triglav in njegova zgodovina za zajetno knjigo dr. Juliusa Kugyja „Pet stoletij Triglava" (Maribor 1973). V tem sestavku med drugim pravi: „Kdaj neki dobijo gore svoja imena, kdaj so krščene? Vsekakor šele tedaj, ko zbudijo v ljudeh pozornost. Prvi ljudje pa, ki so imeli opraviti z gorami ... so lovci in pastirji. Ti pa poimenujejo le kraje, ki so zanje pomembni, to so pašniki, planine itn., ne pa vrhovi. Šele s prebujanjem alpinizma se rodi tudi zanimanje za gore, takrat se začne tudi intenzivno poimenovanje vrhov. Vsa gorska imena daleč okrog Triglava so slovenska, iz predslovanske dobe se ni ohranilo nobeno ime." Ime naše najvišje gore najdemo prvikrat zapisano v belopeški listini iz leta 1573 in se glasi: Terglau. V zapisih iz kasnejših dob se menjavata obliki: Terglau in Terglou. Gstirner meni: „Zapisali so ju nemški uradniki po izreki iz slovenskih ust. Obe obliki lahko še danes čujemo v izgovoru domačinov, s poudarkom na zadnjem zlogu ‚au' ali ‚ou' zamolklo izgovorjeno, tako da lahko poljubno zapišemo au ali ou.

Valvasor v svoji znameniti knjigi „Slava vojvodine Kranjske" (1689) Triglava niti z besedico ne omenja.

Gstirner dalje piše, da je „kmečki Terglou" (ali Terglau) edina rabljena oblika imena za naš najvišji vrh. „Šele leta 1812 se pojavi novo ime v knjižnem jeziku, namreč triglava gora Triglav, kar sicer pomeni prav isto (gora treh glav) kakor stara narečna beseda. Prvi zapis tega imena sem našel v nemški knjigi ‚Ilirske pravince in njihovi prebivalci'." Obliko Triglav ima že Zois v svojih pismih Valentinu Vodniku iz leta 1795; to obliko rabi tudi Vodnik v svoji pesmi „Vršac". Vendar se je tudi v knjižnem jeziku še prek leta 1900 ohranila stara „kmečka" oblika, v novejšem času pa dosledno pišemo Triglav.

Potem se loti razlage imena Triglav. Pravi, da ne more biti dvoma o tem, da tako Terglou kot Triglav pomeni „gora s tremi glavami". Težava pa je po Gstirnerju v tem, da Triglav nima treh vrhov, ki bi jih mogli jasno videti. Sklicuje se na slike in na pisanje raznih avtorjev, ki jim je bilo triglavsko kraljestvo čisto domače (predvsem na Kugyja). „Zato ni čudno, da je nastalo že davno drugo mnenje, ki imena gore ne izpeljuje od treh vrhov, temveč od triglavega božanstva, katerega domovje naj bi bila ta gora. To mnenje ima svoje izhodišče v slovanski mitologiji." Navaja odstavek iz Linhartove knjige „Poskus zgodovine Kranjske" (1791): „Triglav je triglavi bog, kakor pove že ime, ker mu prisojajo oblast nad zrakom, zemljo in vodo. Častijo ga predvsem Slovani, ki prebivajo v severni Nemčiji, tam so mu zgradili znamenite templje. Kaže, da ima gora Terglou v Bohinju, najvišja na Kranjskem, ime po tem božanstvu." To sveto verjame pesnik Rudolf Baumbach, ki je v svoji pesnitvi „Zlatorog" o Triglavu zapisal: „Tri glave dvigaš drzno do neba / kot bog, čigar ime so ti nadeli."

Skladatelj Marijan Lipovšek, prevajalec omenjene Kugyjeve knjige o Triglavu in priznan alpinist, v Spremni besedi h knjigi poroča o razpravah, ki so jih vzbudile med slovenskimi gorniki Gstirnerjeve trditve o zgodovini Triglava in o razlagi njegovega imena. Te razprave tehtno povzema. „Treba je razločevati zgodovino imena Triglav od raziskovanja, od kdaj gora Triglav v človeški zavesti s tem imenom verjetno obstaja. Glede prvega ima Gstirner popolnoma prav. Navaja namreč najstarejšo letnico, ki od nje tudi danes ne poznamo starejše ..." Ne soglaša pa s Gstirnerjevim mnenjem o tem, kdaj je bil Triglav „krščen". Njegovo dokazovanje je dokaj logično: „Pojdimo v Bohinj in poglejmo na gore! Kako bi bilo mogoče, da bi tamkajšnji prebivalec, ki je imel Triglav kot docela izrazit, najvišji vrh, visoko štrleč čez vse druge, neprestano pred očmi, ne bi dal tej gori imena? Saj to bi bilo prav tako, kakor če bi ne bil vedel, kako je ime njegovemu sosedu, ki ga je vsak dan srečal pri delu, ki ga je videl pri opravku prek plota sosednje hiše. To je nemogoče. Če je ime Triglav slovensko, se je moralo roditi zelo kmalu po prihodu Slovencev v te dežele, predvsem v Bohinjsko dolino." Lipovšek ne izključuje možnosti, da je ime Triglav keltskega izvora in v potrdilo te domneve navaja zelo sorodna imena hribov v Walesu, kjer živijo potomci Keltov.

Najimpozantnejša pojava Julijskih Alp — Triglav bo jutri obhajal 200-letnico prvega pristopa na njegovo teme

PRVI VZPON NA TRIGLAV 26. AVGUSTA 1778

Pisatelj Janez Mencinger v „Moji hoji na Triglav" pripoveduje, kako ga je ded svaril, naj nikar ne skuša plezati na Triglav. „Kdor se zagleda v Triglav, ga ugonobijo njegovi duhovi, ker nočejo, da bi nižavski človek hrepenel po takšnih višinah ... Globok pomen tiči v njegovem svarilu. Pripoznavam, da sem se preveč zagledal v Triglav, da ga občudujem in da mi ni zgolj gora, ki je slučajno višja mimo sosednjih velikanov, ampak veličasten mejnik med zemljo in nebom." Verjetno je neke vrste praznoversko spoštovanje in pa tudi praktična nekoristnost takega početja branila ljudem, ki so živeli v dolinah pod njim, poskušati osvojiti vrh Triglava.

Jakob Aljaž, „triglavski župnik", je v svojih spominih leta 1922 zapisal, da je težko verjeti, da pred letom 1778 ne bi bilo nikogar na vrhu Triglava, „kajti lovcu in pastirju srce ne miruje, dokler ne pride na najvišji vrh". Po njegovem mnenju so vrh Triglava prvi osvojili lovci iz Trente. Vendar je to le mnenje.

Tako velja zgodovinski datum prvega vzpona: 26. avgust 1778, ko so „očakov kranjskih siv'ga poglavarja" (Prešeren, Krst pri Savici) premagali štirje možje iz Bohinja. Vendar pa si tudi glede tega vzpona na Triglav raziskovalci niso edini. Glavni zgodovinski vir je poročilo jezuitskega patra Frančiška Ksaverija Richterja, profesorja zgodovine v Gradcu, ki ga je objavil leta 1821, torej 43 let po vzponu, v „Ilirskem listu". Lovrenc Willomitzer, Štefan Rožič, Matevž Kos in Luka Korošec so se na Triglav odpravili iz Bohinja prek Velega polja. Od tod so vzpon nadaljevali proti Kredarici, od koder so v dobri uri preplazili Mali Triglav in oster greben, ki povezuje Mali Triglav z najvišjim vrhom. Imeli so jasno vreme, brez vetra. Na vrhu so ostali nekako dve uri. V dve skali so vklesali začetnice svojih imen in priimkov ter imen in priimkov svojih gospodarjev: I. (Iosephus — cesar Jožef II.), S. Z. (Sigismundus — Žiga Zois, ki je bil gospodar rudnikov in železarne v Bohinju), B. H. (Baltazar Hacquet, naravoslovec, ki je znanstveno preučeval okamnine in rastlinstvo triglavskega pogorja), I. S. (Iosephus — Jožef Štefančič, upravitelj blejskega gradu); L. W. (Lovrenc Willomitzer), C. N. (Christian — Kristjan Novak, oskrbnik Zoisovih železarn v Bohinju), S. R. (Štefan Rožič), M. K. (Matevž Kos) in L. K. (Luka Korošec). Možje so se še isti dan vrnili v dolino in spotoma označevali dostop na vrh, da bi ga prihodnje leto lažje našli.

Baltazar Hacquet, rudniški zdravnik iz Idrije, o katerem pravi Kugy, da je bil za najvišji vrh v Julijcih to, kar je bil za Mont Blanc de Saussure, je prišel v Bohinj leta 1776. Spoprijateljil se je z baronom Žigom Zoisom, kajti povezovala ju je ista želja po novih spoznanjih. Izsledke svojih znastvenih raziskovanj s področja botanike in geologije je objavil v štirih knjigah z naslovom „Oryctographia Carniolica" (Opis kranjskih okamenin, 1778—1784). V prvi knjigi Hacquet poroča o svojem neuspelem poskusu osvojitve najvišjega vrha v avgustu 1777. Prišli so samo do Malega Triglava. Med spremljevalci, ki mu jih je preskrbel prijatelj Zois, Hacquet ni mogel najti nikogar, „ki bi bil mogel reči, da se je že povzpel na vrh gore". V drugi knjigi, ki je izšla leta 1779, pa Hacquet poroča: „Prvi vzpon na skrajni vrh gore se je posrečil konec preteklega leta 1778 dvema črnima gamsjima lovcema in enemu mojih bivših učencev. Ker je bil nekdo (baron Zois) za ta drzni podvig določil denarno nagrado, so morali ti ljudje kot dokaz za dosežen uspeh vklesati znake v skale, ki sem jih tudi našel na nekaterih krajih. Kasneje Hacquet pove, kako mu je dvakrat (1779 in 1782) uspelo priti na sam vrh Triglava. Pri opisu svojega drugega vzpona omenja tiste slavne začetnice, ki so jih v skalo na vrhu vklesali prvopristopniki — toda navaja jih bistveno manj. Mnogi sodijo, da Hacquet na vrhu Triglava dejansko nikoli ni bil.

Raziskovalci zgodovine prvega vzpona na Triglav primerjajo Richterjevo in Hacquetovo poročilo in vidijo precej nasprotij med enim in drugim. Najprej razliko v številu začetnic. Nekateri menijo, da Hacquet morebiti ni videl vseh, ker jih je zakrival led, najbrž pa jih sploh ni videl, če nikoli ni bil na vrhu Triglava. Težave so tudi glede števila gornikov: Hacquet navaja dva gamsja lovca, Richter pa dva rudarja in enega lovca; Richter navaja padarja Willomitzerja po imenu, Hacquet pa govori samo o „enem mojih bivših učencev". Obstaja več bolj ali manj verjetnih domnev, kako je dejansko bilo. Dokler se stvar ne razjasni, pritegnimo z dr. Mihom Potočnikom: „Pomembno je, da so bili naši, domači ljudje na vrhu naše najvišje gore pred dvesto leti ..."

Še nekaj besed o nekaterih naslednjih zanimivejših vzponih na Triglav. 15. avgusta 1795 se je nanj odpravil pesnik Valentin Vodnik, tedaj župnik na Gorjušah v Bohinju. V spomin na ta vzpon se po Vodniku imenuje dom na Velem polju. 1. septembra 1808 sta bila na vrhu Triglava brata kaplana Jakob in Janez Dežman, doma iz Srednje vasi. To je bil prvi slovenski vzpon in opisal ga je Jakob Dežman, ki je avtor opisa prve planinske ture v slovenščini. 24. septembra istega leta je dosegel vrh Triglava Valentin Stanič, duhovnik iz Kanala ob Soči, prvi slovenski alpinist evropskega formata. Janez Dežman, kaplan na Jesenicah, se je povzpel na Triglav tudi 8. avgusta 1809. Stotnik Bosio, ki je plezal na triglavski vrh leta 1822, da bi natančno izmeril njegovo višino, je na vrhu v neki skalni duplini našel skrbno zamašeno steklenico, v kateri je bil listek z napisom: „Dragi bralec! Bil sem tako srčen, da sem prišel na vrh Triglava, vtakni torej listek sem nazaj. Sem biu tok korashen, to mismize nai is viskik, tukej ostane, nikar ga un neusemi, narvezhi moje veselje je na gorah. Johannes Dessmann." Poleg je bil tudi listek praškega botanika Sieberja, ki je bil na vrhu Triglava 22. julija 1812 „Po Hacquetu sem tretji, ti, bralec, boš četrti, uživaj ta trenutek, kajti v tem življenju ga ne boš več doživel." Ta steklenica z listki je bila prva „spominska knjiga" na vrhu Triglava. Pravo spominsko knjigo je dal v železni stolp vrh Triglava, ki se imenuje po njem, Jakob Aljaž, župnik v Dovjem, leta 1895.

Prvi gorniki so osvajali Triglav iz Bohinja. Leta 1819 je baron Karel Zois odkril novo pot — s severne strani, iz Mojstrane skozi Krmo. V začetku julija leta 1822 se je na Triglav povzpel stotnik von Bosio, da bi opravil trigonometrične meritve. Ob tej priliki je naša najvišja gora terjala prvo smrtno žrtev, ki je registrirana kot planinska nesreča: v noči od 5. na 6. julij je na vrhu Triglava strela ubila gorskega vodnika Antona Korošca. Iz Mojstrane se je na Triglav povzpel 10. avgusta 1837 botanik Henrik Freyer, ki je odkril čudovito dolino Vrat. Freyer je vabil na vrh Triglava tudi prve dame. Prva ženska, ki je stopila na očakovo teme, je bila Rozalija Škantar, hči gorskega vodnika Šesta iz Srednje vasi (1870). Ta družina je oskrbovala prvo zavetišče ob vznožju Malega Triglava. Organizirano vodništvo za ture na Triglav je bilo v tem času (okoli leta 1870) v Bohinjski in Savski dolini.

Leta 1877 je Rudolf Baumbach objavil v Leipzigu svojo epsko alpsko pesnitev „Zlatorog", ki ji je za podlago služil zapis „triglavske pravljice" o bajeslovnem gospodarju teh gora. Triglav je postal svetovno znan in zanj se začnejo zanimati vrhunski evropski gorniki, med njimi tudi Angleži. Leta 1875 je bil prvič na vrhu Triglava komaj 17-letni Tržačan Julius Kugy, kasnejši poet Julijcev. „Na Triglavu sem bil mogoče štirideset-krat, natanko ne bi vedel več povedati. Triglav je bil idealna gora mojih mladih časov ... Ni je gore, ki bi ji bil postavil toliko oltarjev kot njemu ..."

Leta 1871 so v bohinjski Srednji vasi ustanovili prvo slovensko planinsko društvo „Triglavski prijatelji", ki pa uradno ni bilo potrjeno. V naših gorah so tedaj gospodarili Nemci! To je zbudilo zavedne slovenske planince k delu, da bi postajale vedno bolj naše. Posebno mesto med njimi gre Jakobu Aljažu (1845—1927), ki je prvič osvojil Triglav leta 1887. Kot zavednega Slovenca in navdušenega planinca ga je zelo bolelo, da se po naših gorah šopirijo Nemci, zato je sklenil, da jih bo počasi začel osvajati za domače planince. Kupil je svet na Kredarici in na samem vrhu Triglava ter postal „najvišji posestnik na Kranjskem". Tam je zrasel Aljažev stolp (1895) in Triglavski dom na Kredarici (1896). Istega leta je bil zgrajen tudi Aljažev dom v Vratih. Dve leti prej (1893) je bilo v Ljubljani ustanovljeno Slovensko planinsko društvo, predhodnik Planinske zveze Slovenije, ki ima v svojem grbu severno steno Triglava.

Ta je dolgo izzivala drzne plezalce. Prvi jo je premagal trentarski lovec Andrej Berginc poleti 1890. Približno tam, kjer je plezal, teče sedanja Slovenska smer v Steni. Od takrat pa do danes so jo osvojile že številne naveze po številnih smereh, ki nosijo ime po plezalcih ali po njihovi narodnosti ter imajo različne težavnostne stopnje. Glavnih smeri je 34. Prva ženska, ki je preplezala steno, je bila Nevina Rebek-Prevec (24. avgusta 1924). Istega leta (11. avgusta) se je v Steni smrtno ponesrečil dr. Klement Jug, ki je plezal sam. Jug je zapisal pomenljive besede: „Alpinizem je preizkuševalnica volje in tovariške zvestobe ... V tem vidim jaz višji, etični in glavni kulturni smoter ..."

S. Čuk

Dvojezični otroški vrtci - del naših pravic

(Nadaljevanje s 1. strani)

potrebno takoj narediti prve korake k dvojezičnosti otroških vrtcev, bi vsaj v začetku bile važne privatne iniciative, to se pravi ustanovitev privatnih otroških vrtcev, ki pa ne bi smeli biti geto za slovenske otroke, temveč bi morali pritegniti tudi manj zavedne Slovence in tudi nemške interesente. Take iniciative najdemo na primer že v Celovcu, Št. Vidu v Podjuni in Št. Jakobu v Rožu.

Tretje težišče pa je bila potreba po dvojezičnih vrtnaricah. Že večkrat je EL v občini Pliberk zahtevala dvojezične vrtnarice, občina pa se je vedno izgovarjala, da le takih ni. Zato bi bilo nujno potrebno poskrbeti tudi za to, da si več Slovenk izbere ta poklic. Konkreten predlog k rešitvi tega problema je bila zahteva po instalaciji enoletnega tečaja za maturantke, ki bi le te usposobil za poklic vrtnarice.

Na koncu diskusije je bilo izraženo še mnenje, da je sicer borba za dvojezične otroške vrtce važna in nujno potrebna, da se pa pri tem ne sme pozabiti na dvojezično šolstvo, zato bi bilo potrebno sprožiti široko akcijo ravno sedaj, ko se bo pričelo novo šolsko leto. Treba je na vsak način vedno spet poudariti prednosti dvojezičnosti in njen gospodarski pomen v našem območju. Borbo bo treba zavzeti kar najbolj široko, ne zadostuje namreč borba za zakone, treba se bo vedno bolj boriti za zavest pri naših ljudeh samih.

Diskusija je bila vsekakor plodna, sledil pa je še kratek zabavni program ansambla „Drava".

Ob 75. obletnici SPD „Rož" v Šentjakobu:
v soboto, 19. avgusta 1978 ob 20. uri vsi na

ŠENTJAKOBSKO POLETNO NOČ

ki bo v velikem šotoru za občinskim poslopjem.
Igra priljubljeni slovenski ansambel „ŠTIRJE KOVAČI, mladi slovenski prosvetaši pa vam bodo ljubeznivo stregli.
Pričakujejo vas tudi specialitete na žaru in tombola.

Prisrčno vabljeni!

Udo Jürgens bo koncertiral v Celovcu

koroški popevkar Udo Jürgens zadnjič nastopil v Celovcu. V nedeljo 27. avgusta pa bo Udo spet pel na prostem v celovškem Landhaushofu. Dobiček te prireditve pa bo prejela organizacija Lebenshilfe za izgradnjo doma za pohabljene otroke. Kot je

Skoraj deset let je minilo, odkar je Udo izrazil na tiskovni konferenci v Celovcu, se že zelo veseli na svoj nastop v rodnem mestu, upa pa, da bo ta prireditev zanj in za poslušalce nepozabno doživetje. On bi že prej rad nastopil kje v Celovcu, toda kapacitete dvoran so zelo neugodne. Nekatere so prevelike, druge pa premajhne.

Čeprav Udo za ta nastop ne bo prejel nobenega denarja, bo prišel v Celovec s svojim celotnim orkestrskim štabom, ki obsega 21 ljudi. Udo Jürgens začasno filma v bližini Štalenske gore, film pa bodo predvajali drugo leto, ko bo kot znano, leto otroka. V ta namen pripravlja Udo skupno z vrsto koroških otrok ta film.

Koncert bo v nedeljo 27. avgusta, če pa bo vreme slabo, pa v ponedeljek 28. avgusta. Vstopnice so po 100, 200, 300 in 400 šilingov. Kupite jih lahko v vseh birojih podjetja Springer, ali pa pri večerni blagajni.

Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi na

IZLET V SLOVENIJO
v nedeljo 3. septembra 1978

Pot bo vodila skozi Štajersko in Gorenjsko. Na programu je več obiskov oz. ogledov raznih posebnosti — vinske kleti v Mariboru, Rimskih toplic, vožnja po novi polovični avtocesti, obisk zasavskih revirjev itd.
Cena avtobusa 150 šilingov. Prijave oz. plačilo do 20. avgusta v posojilnici Borovlje in pri Andreju Wieserju seniorju.

SPD "Zvezda" v Hodišah
vabi na

POLETNO NOČ

v petek, 18. avgusta 1978 ob 20. uri
pri ČIMŽARJU v Dvorcu
Nastopa tamburaški ansambel
iz Hodiš
Za ples igrajo "The Spiders"

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na izlet na

HOCHSTADL (2 680 m)
v Lienških Dolomitih

v soboto 19. in nedeljo 20. avgusta.

Zbirališče in odhod ob 12. uri iz Št. Jakoba v Rožu (pred posojilnico). Prenočili bomo v planinski postojanki Hochstadlhaus (1803 m).

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 18. 8.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Vrtiljak popevk.

SOBOTA, 19. 8.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 20. 8.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 21. 8.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — M. Kumer-Črčej: Iz popotne torbe.

TOREK, 22. 8.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 23. 8.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Triglav — večni simbol slovenstva (ob 200-letnici prvega vzpona).

ČETRTEK, 24. 8.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Koroški zbori.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 18. 8.: 17.40 Šahovski komentar — 18.10 Obzornik — 18.20 Viking Viki — 18.50 Pevski tabor 78 — 19.25 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Jadranska srečanja — 21.15 Razgledi — 21.45 Dnevnik — 22.05 Detektiv Shaft — 23.15 Kontrapunkt Yehudija Menuhina — 23.40 Poročila.

SOBOTA, 19. 8.: 11.55 Berlin: Svetovno prvenstvo v vaterpolu — 15.10 Tisoč mladih glasbenikov — 16.10 Otroški spored — 16.25 Nogomet Napredak : Crvena zvezda — 18.20 Obzornik — 18.30 Filmska burleska — 18.55 Muppet Show — 19.30 Dnevnik — 20.00 Bajtarja — 20.55 Veliko spanje — 22.40 Dnevnik — 22.55 625.

NEDELJA, 20. 8.: 8.50 Poročila — 8.55 Za nedeljsko dobro jutro — 9.25 625 — 9.45 Kapelski kresovi — 11.00 Hunterjevo zlato — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Šahovski komentar — 13.00 Poročila — 16.00 Svetovno prvenstvo v skokih v vodo — 17.55 Triglavske strmine — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Najdaljša pot — 20.55 Zlato in srebro Zadra — 21.25 Dnevnik — 21.40 Svetovno prvenstvo v plavanju — 22.00 Športni pregled — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 8.: 17.15 Vaterpolo Jugoslavija : Grčija — 18.00 Obzornik — 18.10 Britanska enciklopedija — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Pomlad — 21.50 Dnevnik.

TOREK, 22. 8.: 16.00 Svetovno prvenstvo v skokih v vodo — 18.00 Obzornik — 18.10 Daljnogled — 18.45 Od vsakega jutra raste dan — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kajmanovo maščevanje — 20.35 A. Tolstoj: Trnova pot — 22.00 Dnevnik — 22.15 Glasba takšna in drugačna — 23.00 Svetovno prvenstvo v plavanju — 23.20 Poročila.

SREDA, 23. 8.: 17.10 Šahovski komentar — 17.40 Obzornik — 17.55 Kremenčkovi — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 Igre brez meja — 21.35 Dnevnik — 21.50 Nastop skupine Weather Report — 23.00 Svetovno prvenstvo v plavanju — Poročila.

ČETRTEK, 24. 8.: 16.20 Nogomet Sarajevo : Radnički — 18.15 Poje Joan Baez — 18.50 Čas, ki živi — 19.25 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna — Jazz na ekranu — Dnevnik — Svetovno prvenstvo v plavanju.

AVSTRIJA 1

PETEK, 18. 8.: 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Kraljica Luiza — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Le počakajte, da pride oče... — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Nonstop nonsens — 21.05 Habsburžani v Avstriji — 21.50 Šport — 22.00 Snov, iz katerega so sanje — 0.15 Poročila.

SOBOTA, 19. 8.: 16.05 Hotel Forellenhof — 17.00 Kdo rokodelči z nami? — 17.30 Black Beauty — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Alpbach — vas in Evropa — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Muppets-show — 20.45 Klovni, magika, senzacije — 22.05 Šport — 22.25 Texas Colt — 0.05 Poročila.

NEDELJA, 20. 8.: 15.30 Pogrešan na Japonskem — 17.00 Petra in Peter — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Vodič skozi avstrijsko ljudsko glasbo — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Predmestni krokodili — 21.45 Poročila in šport — 22.00 Nočni izbor — 23.00 Svetovno prvenstvo v plavanju.

PONEDELJEK, 21. 8.: 10.30 Texas Colt — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Golden Silents — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Petrocelli — 21.40 Poročila in šport.

TOREK, 22. 8.: 10.30 Pogrešan na Japonskem — 14.55 Svetovno prvenstvo v plavanju — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 živalski raji — 18.25 Predgled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Leonard Bernstein — 21.10 Albert Camus in njegova Algerija — 21.55 Zvezde gledajo na nas — 22.45 Poročila in šport — 22.50 Svetovno prvenstvo v plavanju.

SREDA, 23. 8.: 13.00 The Story of Venron and Irene Castle — 17.00 Ukradena slika — 17.25 Tudi šale so potrebne — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Mož v hiši — 18.25 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Tisoč frankov nagrade — 21.50 Poročila in šport — 21.55 Svetovno prvenstvo v plavanju — 22.55 Svetovno prvenstvo v kolesarjenju.

ČETRTEK, 24. 8.: 10.30 Pismo trem ženam — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Bratstvo — 21.35 Poročila in šport — 21.40 Svetovno prvenstvo v plavanju.

AVSTRIJA 2

PETEK, 18. 8.: 18.00 Orientacija — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.30 Trailer — 20.15 Iskanje časa — 21.05 Washington — za zaprtimi vratmi — 21.50 Čas v sliki, s kulturo in karikaturami tedna — 22.25 Ali se še spomnite?

SOBOTA, 19. 8.: 15.00 Svetovno prvenstvo v jahanju — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Cafe Hungaria — 19.55 Galerija — 20.15 Požrešneži — 21.50 Jazz v soboto.

NEDELJA, 20. 8.: 14.55 Svetovno prvenstvo v plavanju — 17.00 Svetovno prvenstvo v jahanju — 18.00 The story of Vernon and Irene Castle — 19.30 The Munsters — 20.00 Bazar plošč — 20.15 Lepo je bilo — 21.50 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 21. 8.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Ptičji raj iz človekove roke — 19.00 Srce Krete — 19.30 Igraj z nami harmoniko — 20.00 Zvezde gledajo na nas — 20.55 Portret — 21.55 Čas v sliki — 22.25 Posredovalec.

KZ Zveze slovenske mladine v Bilčovsu — Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu
vabita na filmsko predstavo
POVEST O DOBRIH LJUDEH
od Miško Kranjca
ki bo v sredo 23. avgusta 1978 ob 20.00 uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Ljubitelji filma prisrčno vabljeni

Slovensko prosvetno društvo „Srce" v Dobrli vasi vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI

ki bo v soboto 26. avgusta 1978, ob 20. uri pri Hojniku v Mokrijah.

Nastopajo: Mešani zbor SPD „Srce" iz Dobrle vasi, moški zbor „France Leder-Lesičjak" iz Štebna in Katarinski fantje.

Posojilnica v Škofičah daje v najem gostilno pri Schützu v Škofičah. Interesenti naj se javijo v posojilnični poslovalnici.

Amurski krapi škodujejo vegetaciji naših jezer

Avstrijski limnologi zahtevajo, da se zaščitijo naša jezera z zakonsko odredbo pred nekontrolirano izpostavitvijo tujih ribjih vrst. Z zareditvijo amurskih krapov v koroških jezerih se je namreč uničila za več desetletij vegetacija naših jezer.

Znanstveniki so leta 1973 naselili v avstrijska jezera amurske krape, ker so mislili, da bodo te ribe pripomogle k boljši in večji razmnožitvi domačih ribjih vrst. Ti ruski krapi pa pričakovanja naših znanstvenikov nikakor niso izpolnili, nasprotno, po mnenju koroškega deželnega limnologa dr. Hansa Sampla, amurski krapi pomenijo celo nevarnost za naša jezera, ker njihovi odpadki okužujejo in zastrupljajo vodo.

Čeprav so na Koroškem v zadnjem času zelo zmanjšali število teh rib, le-te še vedno delajo ogromno škodo. Tako so na primer amurski krapi pojedli mnogo trstike na Klopinjskem jezeru, še vedno pa delajo škodo tudi na Vrbskem jezeru.

Ker se z izpostavitvijo vedno spet zaredijo v naših jezerih tuje vrste rib, ki velikokrat povzročijo občutno škodo pri vegetaciji in delujejo škodljivo na domače ekološko ravnotežje, zahtevajo zdaj znanstveniki strogo prepoved uvažanja in naseljevanja eksotičnih rib v naša jezera.

ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI VESTNIK

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB ZMAGAL PROTI GORENJSKI SELEKCIJI

V okviru priprav na novo nogometno sezono, ki se bo pričela za SAK z jutrišnjo tekmo proti Tinjam, so naši nogometaši v nedeljo odigrali prijateljsko tekmo proti Gorenjski selekciji. Od kadra za prvo moštvo so manjkali Dodič, Kupper in Hobel, SAK pa je nastopil v tej postavi:

Malle; Rogl, Lampichler, Woschitz, Pandel J.; Jakopič, Golec, Zablatnik; Velik, Fera in Polanšek.

Poškodovanega Fero je že v prvem polčasu zamenjal Wieser, v drugem polčasu sta prišla v igro tudi Hribar in Sommeregger.

SAK se je v začetnih fazah kar dobro znašel in imel proti nasprotniku, ki je izgubil v prijateljski tekmi proti državnemu prvaku Partizanu 3:0, lepe priložnosti in pri najlepši se je Fera poškodoval in izpadel iz igre. V času, ko je SAK imel igro v svojih rokah, so nasprotniki zabili gol. Kot z leve strani in žoga je priletela polvisoko v kazenski prostor, preletela vrsto igralcev, napadalec selekcije pa je žogo porinil v prazen gol. Še pred polčasom je SAK po krasni akciji izenačil. Golec je podal prostemu Polanšku in ta je z skokom z glavo izenačil. V drugem polčasu je prišel v igro Sommeregger, isti igralec je takoj dosegel dva gola. Najprej je izkoristil lepo podajo Rogla, nato pa je potisnil v gol odbito žogo od golmana. Nekaj pred koncem tekme je SAK dal še četrti gol in sicer je po podaji Polanška Velik z močnim volleystrelom premagal vratarja. Končni rezultat se je torej glasil 4:1 za SAK.

V soboto bo SAK nastopil na Košatovem igrišču proti moštvu iz Tinj. Zanimivo je, da SAK proti Tinjčanom še ni zmagal. V dosedaj šestih tekmah je štirikrat izgubil, dvakrat pa igral neodločeno. Torej dovolj motivacije za prvo zmago. Kot kaže, bo SAK v soboto nastopil v najmočnejšem sestavu. V predtekmi se bo pomerilo s Tinjčani tudi moštvo pod 21.

RONNIE PETERSON ZMAGAL V DIRKI ZA VELIKO NAGRADO AVSTRIJE

V najbolj dramatični in za vozače brez dvoma najtežji dirki svetovnega prvenstva formule 1, je preteklo nedeljo v Zeltwegu pred približno 100.000 gledalci zmagal Šved Ronnie Peterson. Dirka se je pričela zelo razburljivo, saj je že po petnajstih sekundah vožnje izpadel vodeči na lestvici za svetovno prvenstvo, Italo-Američan Mario Andretti. Ko je prehiteval Reutemanna, je zdrsel s proge in ni mogel več nadaljevati dirke. Vodstvo je prevzel Peterson pred Depailllerjem, Avstrijec Lauda pa se je po slabem treningu prebil od dvanajstega mesta na šesto. V tem trenutku pa je organizator dirko zaradi močnega dežja prekinil. Po tej prekinitvi so vozači startali po vrstnem redu po sedmih krogih. Ponovno je prevzel vodstvo Petterson, na drugo mesto se je že prebil Lauda. Proga je postala spet suha in ko sta Lauda ter Petterson zamenjala gume, sta prevzela vodstvo Reutemann in Villeneuve, oba še z gumami za dež, ki imajo znatno močnejši profil kot takozvani sliksi. V 19. krogu je s proge vrglo Reutemanna, vodil je Villeneuve. V 21. krogu pa je prišel konec za Laudo. Medtem ko se je vedno bolj približeval Pettersonu, je v Rindt-ovinku zdrsel v steno in si tako močno poškodoval zadnji del kolesa, da je izpadel. Dirka se je kljub temu nadaljevala, Petterson se je vedno bolj oddaljeval od ostalih in končno tudi zmagal. Drugi je postal Depailler, tretji pa Villeneuve. V končni uvrstitvi je bilo upoštevanih samo devet avtomobilov.

Rezultat Velike nagrade Avstrije (54 krogov, 320,87 km)

1. Ronnie Petterson (Lotus)
2. Pattrick Depailler (Tyrell)
3. Gilles Villeneuve (Ferrari)
4. Emerson Fittipaldi (Copersucar)
5. Jacques Laffite (Ligier Matra)
6. Vittorio Brambilla (Surtees)

V okviru svetovnega prvenstva bodo še dirke 27. 8. na Nizozemskem, 10. 9. v Italiji, 1. 10. v Ameriki in 8. 10. v Kanadi.

Lestvica za svetovno prvenstvo

1. Andretti 54
2. Petterson 45
3. Depailler 32
4. Reutemann in Lauda 31

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na tekmo

SAK II — Tinje II ob 15.00 uri
SAK I — Tinje I ob 16.45 uri
v soboto, 19. avg. 1978 — KOŠATOVO igrišče

SAK ml. — Gurnitz ml ob 9.30 uri
v nedeljo, 20. avg. 1978 — KOŠATOVO igrišče

Pridite v čim večjem številu in z vašim obiskom dajte slovenskim nogometašem potrebno moralno podporo!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.